

*La Doble Violació de les
víctimes de violència
sexual.*

La revictimització

Daniela López Barberán

Tutora: Susanna Cortina
2n Batxillerat Social
Curs 2024-2025

Institut Alexandre Satorras
30/10/2024 Mataró

Agraïments

Aquest treball no hauria estat possible sense l'ajuda de moltes persones, a les quals vull donar les gràcies de tot cor.

En primer lloc, vull agrair a la meva tutora, Susanna Cortina, per la seva paciència, suport i consells durant tot aquest procés. Els seus comentaris i orientació m'han ajudat molt a millorar el treball i a entendre millor el tema.

També vull donar les gràcies a totes les persones que van participar a les entrevistes i enquestes, especialment a les víctimes de violència sexual, que amb gran valentia van compartir les seves experiències. Les seves històries han estat molt importants per fer aquest treball més proper i real.

Un agraïment especial a la meva família i amics, per estar al meu costat, donar-me ànims i suport durant tot aquest temps. Sense vosaltres, hauria estat molt més difícil arribar fins aquí.

També m'agradaria reconèixer la feina de totes les persones i professionals que cada dia treballen per defensar els drets de les víctimes de violència sexual. La seva feina ha estat una inspiració constant en aquest projecte.

Moltes gràcies a tothom!

Abstract:

El fenomen de la doble violació de les persones que han patit abusos sexuals és un tema d'importància cabdal tant a nivell social com psicològic. Aquesta doble violació es produeix quan les víctimes no només han de fer front a les conseqüències immediates de l'abús i el trauma inicial, sinó que també han de suportar una segona forma de violència a través de les respostes de les institucions, la societat i els mitjans de comunicació.

Aquesta situació pot tenir un impacte profund en la seva recuperació, sovint generant sentiments de culpabilitat i estigmatització. Estudiar aquest fenomen és essencial per comprendre com es poden millorar el suport i la protecció a les víctimes, així com per informar les polítiques públiques i les pràctiques professionals. És fonamental també visibilitzar les violacions que no reben atenció mediàtica i investigar com la doble victimització afecta la recuperació i la resiliència de les víctimes. Aquesta recerca contribuirà a desenvolupar estratègies més efectives per ajudar les víctimes a superar el trauma i a reconstruir les seves vides amb dignitat i seguretat.

Abstracto:

El fenómeno de la doble violación de las personas que han sufrido abusos sexuales es un tema de importancia primordial tanto a nivel social como psicológico. Esta doble violación se produce cuando las víctimas no sólo deben hacer frente a las consecuencias inmediatas del abuso y el trauma inicial, sino que también deben soportar una segunda forma de violencia a través de las respuestas de las instituciones, la sociedad y los medios de comunicación.

Esta situación puede tener un profundo impacto en su recuperación, a menudo generando sentimientos de culpabilidad y estigmatización. Estudiar este fenómeno es esencial para comprender cómo mejorar el apoyo y la protección a las víctimas, así como para informar las políticas públicas y las prácticas profesionales. Es fundamental también visibilizar las violaciones que no reciben atención mediática e investigar cómo la doble victimización afecta a la recuperación y la resiliencia de las víctimas. Esta investigación contribuirá a desarrollar estrategias más efectivas para ayudar a las víctimas a superar el trauma ya reconstruir sus vidas con dignidad y seguridad.

Abstract:

The phenomenon of double rape of people who have suffered sexual abuse is an issue of major importance both socially and psychologically. This double rape occurs when victims not only have to deal with the immediate consequences of the abuse and initial trauma, but also have to endure a second form of violence through the responses of institutions, society and the media.

This situation can have a profound impact on their recovery, often leading to feelings of guilt and stigma. Studying this phenomenon is essential to understanding how victim support and protection can be improved, as well as to inform public policy and professional practice. It is also essential to make visible the violations that do not receive

media attention and to investigate how double victimization affects the recovery and resilience of the victims. This research will contribute to developing more effective strategies to help victims overcome trauma and rebuild their lives with dignity and safety.

Justificació

La doble victimització de les persones que han patit abusos sexuals és un fenomen que mereix una atenció urgent i profunda, tant des d'una perspectiva social com psicològica. Aquesta doble victimització no només agreuja el sofriment inicial de les víctimes, sinó que també compromet greument el seu procés de recuperació. En molts casos, les víctimes han de fer front a una segona onada de violència a través de les respostes inadequades o fins i tot perjudicials de les institucions, la societat o els mitjans de comunicació. Aquestes respostes poden incloure la culpabilització de la víctima, la falta de suport adequat, la revictimització durant els processos legals i la cobertura mediàtica insensible.

En primer lloc, una millor comprensió de la doble victimització pot conduir a millorar el suport i la protecció que es proporciona a les víctimes de violència sexual. Això inclou la formació de professionals de la salut, les forces de l'ordre, els serveis socials i el sistema judicial per assegurar que les seves respostes siguin empàtiques i respectuoses.

En segon lloc, aquesta recerca pot informar les polítiques públiques, promovent canvis legislatius i normatius que protegeixin millor les víctimes i garanteixin que rebin el suport necessari sense ser revictimitzades. La sensibilització pública és una altra àrea clau, ja que és essencial visibilitzar les violacions que no reben atenció mediàtica adequada i abordar la narrativa pública sobre les víctimes d'abús sexual.

I finalment amb aquest treball m'agradaria donar veu a totes aquelles dones que algun dia han patit algun tipus de violació, però que no s'han atrevit a parlar o no les han cregut, a aquestes dones empoderades i valentes que són tot un referent a seguir.

Dedicatòria

Aquest treball va dedicat a la persona més valenta que conec, que m'ha impulsat a parlar d'aquest tema i a concienciar a la gent de la revictimització. Aquest treball va per tu Paula, i per totes les dones que han patit algun acte similar. Ni una més, t'estimo.

- **Índex:**

1. Introducció: hipòtesi i metodologia.....	9
2. Marc teòric; conceptes clau:.....	11
2.1 Definició de la doble violació o revictimització :.....	11
2.2 Tipologies de violència sexual.....	13
2.2.1 Diferències.....	13
2.2.2 Similituds.....	14
2.3 Delictes de violència sexual.....	16
2.4 Impacte psicològic de la violència sexual: fases, reaccions i recuperació.....	18
3. La doble violació:.....	23
3.1 Context històric i evolució del concepte.....	23
3.2 Tipus de revictimització.....	26
3.3 Què saben les persones de la doble violació?.....	29
3.4 Factors que contribueixen a la revictimització.....	33
3.5 Conseqüències de la revictimització.....	37
3.6 Com evitar la revictimització.....	40
3.7 Entrevista a diferents institucions.....	41
3.7.1 Entrevista psicòleg especialitzat.....	41
3.7.2 Entrevista advocada.....	41
3.7.3 Entrevista mossos d'esquadra.....	42
4. Estudi i anàlisi de casos:.....	43
4.1 El paper dels mitjans de comunicació en la doble violació:.....	43
4.1.1: Casos mediàtics:.....	47
4.2 Testimonis de víctimes.....	51
4.2.1 Entrevista a víctima de violència sexual.....	52
4.3 Anàlisi comparatiu de casos amb i sense doble violació.....	53
5. Donar veu al fenomen.....	56
5.1 Tallers i activitats a joves.....	56
5.2 Poster informatiu.....	57
5.3 Creació d'una web.....	57
6. Conclusions.....	58
6.1 Resum dels resultats pràctics.....	58

6.2 Conclusions.....	59
6.2.1 Conclusions teòriques.....	59
6.2.1.1 Confirmació de la Hipòtesi:.....	59
6.2.2 Conclusions metodològica de recerca i llista de propostes.....	61
6.2.3 Conclusions generals.....	62
6.3 Reflexions finals i aprenentatge.....	63
7. Annexos.....	64
7.1 Transcripcions d'entrevistes i enquestes.....	64
7.2 Dades addicionals.....	76
7.3 Diccionari de paraules específiques:.....	78
8. Referències.....	79

1. Introducció: hipòtesi i metodologia

Aquest treball es fonamenta en l'observació d'un fenomen alarmant conegut com la revictimització o doble violació de les víctimes de violència sexual. Aquest concepte fa referència al fet que les víctimes, a més de patir les conseqüències de l'agressió sexual, sovint experimenten una segona forma de violència per part de la societat, les institucions i els mitjans de comunicació, que les culpabilitzen o deslegitimen el seu testimoni. Encara que inicialment desconeixia el terme tècnic, vaig reconèixer aquesta realitat que agreuja el dolor de les víctimes. Les paraules clau del treball es trobaran als [anexos](#).

La hipòtesi que guia aquest treball és si, **com a societat som realment conscients de la revictimització i de les conseqüències devastadores que aquesta té per a les víctimes**. El concepte de “consciència social” es refereix no només al coneixement que es pugui tenir del fenomen, sinó també a la comprensió profunda del dany que causa a les víctimes. Aquest treball també es pregunta si aquest desconeixement varia segons el sector implicat, com ara la policia, els professionals del sistema judicial, els mitjans de comunicació o la societat civil. Per a poder respondre a aquesta hipòtesi, el treball determinarà si la societat és conscient dels efectes nocius de la revictimització i com aquesta consciència, o la seva manca, impacta en la manera com es tracta i percep a les víctimes de violència sexual.

Amb aquesta finalitat, l'objectiu general de l'estudi és **donar a conèixer el fenomen de la doble violació** i sensibilitzar la població sobre els seus efectes devastadors. A més, es plantegen objectius específics com posar èmfasi en la gravetat del fenomen i el dany afegit que causa a les víctimes, així com sensibilitzar la societat sobre la necessitat de prestar atenció respectuosa i curosa a les víctimes, evitant actituds o pràctiques que perpetuïn el seu patiment. Un altre objectiu fonamental és identificar els factors que contribueixen a la doble violació, com ara la culpabilització de la víctima, la manca de suport institucional adequat o el tractament sensacionalista dels mitjans de comunicació, que contribueixen a prolongar i agreujar el trauma. També vull investigar les conseqüències d'aquest fenomen, especialment en la recuperació emocional, psicològica i social de les víctimes. A més, s'exposen casos particulars, analitzant testimonis de víctimes que han patit revictimització, amb la finalitat de visibilitzar el seu dolor i despertar la consciència pública sobre la gravetat d'aquesta problemàtica.

En aquest context, el treball pretén mesurar de manera objectiva aquesta consciència social a través d'enquestes, entrevistes amb víctimes i professionals, així com l'anàlisi de com es representen els casos de violència sexual als mitjans de comunicació. Així podré avaluar si hi ha diferències significatives en la percepció de la revictimització entre la població general i els professionals implicats, cosa que permetrà validar o refutar la hipòtesi inicial.

Aquest treball es limita al context actual, amb dades, estudis i informes recents o de fa uns pocs anys enrere. Amb la finalitat d'evitar una dispersió temàtica excessiva, el treball es focalitza a Espanya, amb especial atenció a Catalunya, ja que he decidit centrar-me en el meu entorn més proper.

Pel que fa a la metodologia, s'ha plantejat un enfocament divers que inclou diferents tècniques de recerca. La primera tècnica utilitzada és la revisió bibliogràfica, basada en l'anàlisi d'estudis previs, informes de drets humans i literatura acadèmica que aborden el fenomen de la doble violació. Aquesta revisió permet conèixer la rellevància del fenomen i oferir un marc teòric sòlid. A més, es duran a terme entrevistes en profunditat amb víctimes, advocats, funcionaris i terapeutes per obtenir una visió més detallada i matisada sobre la revictimització. Aquestes entrevistes permetran explorar experiències personals i professionals, així com detectar possibles àrees de millora en l'atenció a les víctimes. També es planteja l'anàlisi d'estudis de cas, on s'examinaran exemples concrets de revictimització per identificar patrons comuns i particularitats que ens permetin comprendre millor les dinàmiques d'aquest fenomen. Aquesta tècnica ajudarà a il·lustrar com es manifesta la doble violació en contextos reals i quins són els elements clau que contribueixen a la seva aparició.

Una altra tècnica inclosa és l'aplicació d'enquestes a una mostra representativa de víctimes i professionals del sistema de justícia, amb l'objectiu de quantificar la percepció i la freqüència de la revictimització. Aquestes enquestes permetran obtenir dades empíriques que ajudaran a confirmar o refutar les hipòtesis plantejades.

Finalment, per tal de difondre i sensibilitzar sobre aquest fenomen, es durà a terme una activitat d'exposició davant alumnes de quart d'ESO de l'institut Alexandre Satorras. Aquesta presentació inclou activitats dinàmiques i debats per fomentar la reflexió crítica sobre la revictimització, amb l'objectiu de conscienciar les noves generacions sobre la importància de respectar i donar suport a les víctimes de violència sexual.

2. Marc teòric; conceptes clau:

2.1 Definició de la doble violació o revictimització :

El fenomen de la doble violació és un concepte poc utilitzat que afecta a la majoria de les víctimes d'abús sexual, per entendre el concepte general de la doble violació podria definir-lo de la següent manera:

La doble violació es refereix a situacions en les quals una víctima d'abús sexual sofreix una segona victimització a través de:

- **Revictimització en el procés judicial:** Procediments judicials que sotmeten a les víctimes a un tracte insensible, prejudiciós o humiliant, exacerbant el seu trauma en lloc d'oferir justícia i suport.
- **Estigmatització social:** Quan la víctima enfronta culpabilització, discriminació i exposició pública que agreugen el seu sofriment i dificulten la seva recuperació.

Aquest concepte està estretament lligat amb el de revictimització o victimització secundària. Segons el diccionari *Termcat*, el concepte de la doble violació vol dir el següent: Maltractament addicional exercit contra una dona en situació de violència masclista com a conseqüència dels dèficits de la intervenció dels organismes responsables, i també per l'actuació desencertada d'altres agents implicats. (*Revictimització - Diccionari De Serveis Socials | TERM CAT, n.d.*)

Segons el diccionari de *la mediació de terminologia jurídica* vol dir: Acció d'una persona de reviure una situació traumàtica del passat que la fa sentir de nou víctima. (*Revictimització - Diccionari De La Mediació, n.d.*)

En conclusió el fenomen de la **doble violació** es pot entendre com una **metàfora** poderosa per descriure la revictimització que sovint pateixen les víctimes d'abús sexual. Aquesta metàfora subratlla que, a més de l'agressió original, les víctimes poden experimentar una **segona forma de violència**, aquesta vegada a través de les institucions jurídiques o la societat.

Quan una víctima denuncia una agressió sexual, sovint es veu obligada a passar per processos que poden ser extremadament dolorosos i estressants, com ara: Testimonis repetits, interrogatoris intrusius, processos judicials llargs i estressants o falta de suport adequat...

En conjunt, aquests factors contribueixen a la **sensació de la víctima de ser "violada" per segona vegada**, aquesta vegada pel sistema que hauria de protegir-la i ajudar-la.

Amb aquesta metàfora de la doble violació puc posar de manifest la necessitat urgent de reformar els procediments institucionals i de proporcionar un suport més comprensiu i compassiu a les víctimes de violència sexual. Això inclou una formació adequada per als professionals que tracten aquests casos, així com la creació de protocols que minimitzin la revictimització i garanteix que les víctimes siguin tractades amb dignitat i respecte al llarg de tot el procés, però això és un tema que ja parlarem més endavant.

2.2 Tipologies de violència sexual

Els diferents tipus de violència que una víctima pot patir estan definits per els mecanismes que fa servir l'agressor o agressors per sotmetre a la víctima, podem identificar tres tipus:

El primera tipologia seria l'**agressió sexual**, es podria definir com: qualsevol acte que atempta contra la llibertat sexual d'una persona amb violència o intimidació. (García, 2021) La forma més greu d'agressió seria la violació, que segons el codi penal es defineix com: La imposició d'una relació sexual amb penetració mitjançant violència o intimidació (art. 179)

La segona s'anomena **abús sexual**, que és un atemptat contra la llibertat sexual de la persona en la qual no s'utilitza la violència o la intimidació, però sí l'engany, la coacció o la sorpresa. (García, 2021) o dit d'una altra manera l'abús sexual es el contacte físic o sexual que es dona sense el consentiment explícit d'una persona. Aquest inclou tocaments, propostes verbals explícites, penetració oral, anal, vaginal i digital. Aquí s'inclouen els abusos comesos a persones que no poden atorgar un consentiment vàlid pel fet que tenen limitada la seva capacitat de decisió o comprensió com menors, malalts psíquics o persones amb discapacitats mentals. I també s'inclouen tots els abusos sexuals en les quals la víctima no pot donar el seu consentiment perquè es troba en estat d'intoxicació, inconsciència o coma, tenint la seva capacitat de decisió i/o comprensió disminuïda.

Per acabar, la última tipologia de violència sexual seria l'**assetjament sexual** que es pot definir com una exigència sexual d'un agressor a una víctima on aquest està en una situació de superioritat. En cas de que la víctima es negui l'agressor pot amenaçar-la de manera en que estigui en una situació de coacció i es vegi obligada a satisfer els desitjos de l'agressor. També s'inclou l'assetjament cibernètic, en què l'assetjador fa servir mitjans electrònics (Internet, correu electrònic, telèfons mòbils, xarxes socials, missatgeria instantània) per manipular, fer xantatge i amenaçar la víctima, amb l'objectiu d'aconseguir favors sexuals.

Per poder identificar els tres mètodes de manera més visual he realitzat la següent taula:

2.2.1 Diferències

Aspecte	Agressió	Abús	Assetjament
Definició	Qualsevol acte que atempta contra la llibertat sexual d'una persona amb violència o	Un atemptat contra la llibertat sexual de la persona sense violència o intimidació, però	Exigència sexual d'un agressor a una víctima en situació de superioritat, amb possibles

	intimidació	amb engany, coacció o sorpresa	amenaces per coaccionar-la
Violència	Sí	No	No (en cas de negació de la víctima pot ser)
Mètode	Violència o intimidació	Engany, coacció o sorpresa	Superioritat, amença o xantatge
Condicions de la víctima	Plenes capacitats	Capacitats de decisió limitades	Posició inferior
Medi de realització	Contacte físic directe	Contacte físic directe, verbal o digital	Físic o digital

2.2.2 Similituds

Aspecte	Agressió	Abús	Assetjament
Atentat contra la Llibertat Sexual	Sí	Sí	Sí
Consentiment de la Víctima	No	No	No
Dany Psicològic i Emocional	Sí	Sí	Sí
Conseqüències legals	Sí	Sí	Sí
Inclusió de víctimes vulnerables	Sí	Sí (Dany psicològic i especialment menors, malalts psíquics, persones amb discapacitats mentals)	Sí (víctimes en situacions de poder inferior o vulnerables a l'assetjament cibernètic)

No obstant, actualment a Espanya cada cop augmenten més les xifres de violències sexuals grupals, per tant, quines son les diferències entre l'agressió, l'abús i l'assetjament quan el delictes ha estat produït per una persona o per un conjunt de persones ?

- **Agressió sexual:** En el cas d'una agressió individual, l'acte és perpetrat per una sola persona mitjançant la força o la intimidació. Quan es tracta d'una agressió grupal, sol implicar una major gravetat, ja que les víctimes estan sotmeses a la força de diversos atacants, cosa que pot amplificar la violència i la intimidació.
- **Abús sexual:** L'abús implica la falta de consentiment de la víctima, però en lloc de violència, s'aprofiten situacions de confiança, dependència o vulnerabilitat. Quan és grupal, la pressió social o la sensació de domini és encara més gran.
- **Assetjament sexual:** Sol basar-se en comentaris o accions repetides no desitjades amb la intenció de crear un ambient intimidatori. En un context grupal, el poder de l'assetjament augmenta amb la participació de més individus, afegint més pressió psicològica sobre la víctima.

Aspecte	Agressió	Abús	Assetjament
Individual	Es produeix quan una persona força una altra a mantenir una relació sexual sense el seu consentiment.	Una persona aprofita una situació de vulnerabilitat de la víctima per tenir contacte sexual no consentit.	Una persona fa comentaris sexuals, proposicions o accions no desitjades cap a una altra.
Grupal	Quan diverses persones participen conjuntament en una agressió sexual sobre una única víctima.	Diverses persones aprofiten la vulnerabilitat de la víctima per dur a terme accions sexuals no consentides.	Diverses persones assetgen la víctima de manera coordinada o no, generant un entorn insuportable.

La diferència principal entre l'agressió, l'abús i l'assetjament sexual individual i grupal és que, en els casos grupals, la gravetat augmenta significativament. La víctima pateix més pressió, violència i vulnerabilitat, ja que el nombre d'agressors amplifica la intimidació i el dany emocional. Les agressions són més violentes, els abusos exploten més la vulnerabilitat i l'assetjament és més asfixiant. Això fa que les conseqüències psicològiques i socials siguin més greus i necessitin un tractament legal més rigorós.

2.3 Delictes de violència sexual

Quan parlem de delictes de violència sexual hem de parlar també del Codi Penal que és una font de normes jurídiques on es recullen els càstigs (penes) que s'han d'aplicar als diferents delictes. Dins del codi penal podem observar els delictes contra la llibertat sexual que serien els següents:

- **Delicte d'agressió sexual:** és el més greu del codi penal, aquest consisteix en atemptar contra la llibertat sexual d'una persona sense el seu consentiment. En funció de les circumstàncies les penes del delicte poden variar.

Pena: D'un a quatre anys a presó y d'un a cinc anys si hi ha violència o intimidació. Si l'agressió és anal, vaginal o bucal la pena será de quatre a dotze anys en presó. Totes aquestes penes poden agravar-se en cas de que estiguin escrites en el codi penal, co per exemple l'actuació en manada.

- **Delicte d'agressió sexual a menors de 16 anys:** S'entén que el menor ha de tenir més de 16 anys per poder atorgar un consentiment a qualsevol acte sexual.

Pena: De dos a sis anys en presó i de cinc a deu anys si hi ha violència o intimidació. Si l'agressió és anal, vaginal o bucal es mourá a vuit a quinze anys en presó.

- **Delicte de fer presenciar un acte sexual a un menor de 16 anys:** Aquest delicte consisteix en fer present a n menor en un acte sexual encara que la persona que realitzi l'acte no sigui la mateixa que realitzi el delicte.

Pena: De sis mesos a dos anys en presó.

- **Delicte de proposició de trobada sexual mitjançant xarxes socials:** Aquest delicte pot afectar a qualsevol persona de qualsevol edat que faci una proposició sexual mitjançant xarxes socials.

Pena: D'un anys a tres anys en presó o multa de dotze a vint i quatre mesos.

- **Delicte d'assetjament sexual:** Sollicitar desitjos sexuals on l'agressor té una posició superior (relacions laborals, docents ..) de manera esporàdica o continuada.

Pena: De sis mesos a un any de presó o multa de deu a quinze mesos.

- **Delicte d'exhibicionisme:** consisteix en realitzar actes exhibistes en front de menors d'edat o persones amb discapacitat.

Penal: De sis a deu mesos de presó o multa de dotze a vint i quatre mesos.

- **Delicte de provocació sexual**: consisteix en vendre, exhibir o difundir material pornogràfic entre menors d'edat o persones amb discapacitat.

Penal: De sis a deu mesos de presó o multa de dotze a vint i quatre mesos.

- **Delicte de prostitució, explotació i corrupció de menors**: Es tracta en perseguir les conductes en les que s'obliga a una persona a exercir la prostitució explotar d'una altra manera al menor.

Penal: Presó de dos a cinc anys o multa de dotze a vint i quatre mesos.

(Seoane, 2023) (González, n.d.) (*Los Delitos Contra La Libertad Sexual* • Gerson Vidal, 2023)

2.4 Impacte psicològic de la violència sexual: fases, reaccions i recuperació.

Les agressions sexuals comparteixen característiques amb altres successos traumàtics. Són sobtades i inesperades, causant un fort **malestar físic i psicològic**. La percepció de seguretat de la víctima s'enfonsa, generant un sentiment de **vulnerabilitat**. La gravetat de l'esdeveniment pot superar els recursos d'afrontament de la persona, posant en perill la seva vida. Les reaccions emocionals són normals i poden variar entre la paràlisi per esglaïament o una resposta activa de defensa, com cridar o fugir.

El primer intent de descriure un patró de respostes psicològiques en víctimes d'agressió sexual va ser realitzat per **Sutherland i Scherl en 1970**. Aquests autors van identificar tres fases en l'evolució de la resposta de les víctimes:

- **Fase de reacció aguda:** Inicia de manera immediata, hores o dies després de l'agressió.
- **Fase d'adaptació a l'entorn:** Període d'ajust amb retorn a les activitats quotidianes, deixant el trauma psíquic sense resoldre.
- **Fase d'integració i resolució:** Resolució dels conflictes associats al trauma.

Soria i Hernández (1994) proposen una classificació de les respostes psicològiques de les víctimes d'agressió sexual en tres fases:

- **Fase de xoc o impacte emocional:** Reacció immediata, de minuts a hores, amb ansietat, sensació de vulnerabilitat, i bloqueig afectiu.
- **Fase de reorganització:** A curt termini, de setmanes a mesos. La víctima intenta integrar el trauma en la seva vida, amb oscil·lació entre la repetició intrusiva del succés i la comprensió de la seva causalitat, acompanyada d'ira, tristesa o por.
- **Fase de readaptació:** A llarg termini, s'estableixen defenses més efectives i es revisen els esquemes i valors personals per a ajustar-se a la vida quotidiana.

Altres estudis afirmen que les conseqüències d'una agressió sexual poden variar segons el tipus d'agressor.

- **Quan l'agressió és comesa per un desconegut, es coneix com a violació per assalt:** En aquests casos, l'agressor sol utilitzar més violència, amenaces i fins i tot armes. Les víctimes tendeixen a desenvolupar un temor i ansietat constants, desconfiança en els altres, especialment en estranys, i els sentiments de culpa solen ser menys prominents.

- **Quan l'agressió sexual és perpetrada per algú conegut:** És possible que hi hagi menys violència física a causa de l'ús del factor sorpresa i el guany previ de la confiança de la víctima amb actituds amistoses. Això pot fer que la víctima se senti més vulnerable, desconfii d'uns altres, es torni dependent i feble, i sovint experimenti sentiments de culpa. Aquestes experiències poden portar al desenvolupament de depressió en la víctima.
- L'agressió pot ser perpetrada per una **persona pròxima a la víctima**, com la seva parella, qui aprofita l'afecte i la confiança dipositats en ell. Aquesta forma d'agressió provoca confusió significativa en la víctima, temor al fet que pugui repetir-se, sensació d'indefensió, baixa autoestima i un fort sentiment de culpa. Aquestes experiències poden portar a la víctima a desenvolupar depressió i fins i tot idees suïcides.

En tot cas, la classificació que faré servir per analitzar les conseqüències psicològiques de la violència sexual serà:

- **A llarg termini**
- **A curt termini**

No obstant això, cal recalcar la importància de la **part individual de la víctima** i que en bona mesura això pot fer que hi hagi diferències en els efectes que pateixen les víctimes. Aquesta part individual pot incloure l'edat, la família, la capacitat per resoldre problemes, l'autoestima, la personalitat .. poden protegir (en gran part) els sentiments de culpa i reduir l'impacte psicològic de l'agressió.

Per exemple, la facilitat d'adaptació als canvis de la vida (matrimoni, divorci, canvi de casa, mort d'un familiar etc) poden fer que la dona tingui més recursos a l'hora de superar una violació. És a dir, les dones amb menor carrega d'estrès poden tenir més recursos per afrontar una violació, el que facilita una recuperació psicològica més ràpida.

Un altre variable seria el grau de coneixement previ entre l'agressor i la víctima. Les víctimes relacionades amb anterioritat amb l'agressor poden experimentar seqüeles psicològiques més greus que no pas les víctimes les quals el seu agressor ha sigut un estrany, potser és degut als sentiments de culpabilitat, vergonya o fàstic associats a la situació i/o també perquè és més fàcil la dissociació amb les conductes sexuals habituals de la dona i l'atribució del fet a un factor causal.

Dit això podem començar a analitzar les conseqüències psicològiques que acostumen a patir les víctimes d'un abús o violació. Encara que grans criminòlegs han dividit aquests efectes en diferents punts, jo ho faré de la manera que m'ha semblat més fàcil d'entendre i per tant, d'explicar.

- **A curt termini:**

1. **Fase aguda:** Aquesta té lloc just després de la violació o situació traumàtica, pot durar dies o algunes setmanes. Aquest període es caracteritza per una intensa reacció emocional i física degut a l'impacte de la violència sexual.

- **Característiques i símptomes:**

- La víctima pot experimentar una **interrupció significativa en la seva rutina diària**. Les **activitats habituals** com anar al treball, escola o fer tasques domèstiques poden tornar-se difícils o impossibles de realitzar.
- Es presenta un grau d'**ansietat extrema** i un alt grau de **por i alerta**, que pot ser constant.
- La víctima pot tenir dificultats per a **processar el succeït**, experimentant una sensació d'**irrealitat o negació**. Per exemple pot haver-hi **confusió** sobre els detalls de l'esdeveniment i una **lluita interna** per a comprendre per què va ocórrer.
- La víctima pot actuar de manera **erràtica** o presentar **conductes que no tenen sentit lògic per als altres**. Pot haver-hi episodis de plor incontrolable, **atacs de pànic**, o períodes d'entumiment emocional.
- Sentiments de **vergonya i culpabilitat** per lo succeït./ **Ira i Ressentiment:** Contra l'agressor, contra si mateixa, o contra uns altres que no van poder prevenir l'atac.

Aquests són alguns dels símptomes o característiques psicològiques d'aquesta fase aguda. És important recalcar la importància del suport psicològic i emocional en aquesta etapa ja que pot influir significativament en la recuperació i en la reducció d'efectes de la víctima. (Echeburúa et al., n.d.)

- **A llarg termini**

2. **Fase d'adaptació a l'entorn:** Aquesta fas comença aproximadament dos o tres setmanes després de que l'víctim hagi patit una situació traumàtica. Durant aquesta etapa pot semblar que la víctima s'està recuperant i està tornant a la seva vida habitual però en realitat, internament encara està lidiament amb els efectes traumàtics del fet.

- **Característiques i símptomes:**

- **Aparenta una superació:**

- **Externament:** La víctima pot mostrar senyals d'haver superat el trauma. Pot semblar que està manejant bé la situació, reprenent les seves activitats diàries i responsabilitats.
 - **Internament:** Malgrat l'aparença de normalitat, la víctima continua bregant amb l'impacte emocional del trauma. Aquesta dissonància entre el que mostra externament i el que sent internament pot augmentar l'estrès i l'ansietat.
- Restableix un estil de vida amb normalitat per fer **rutines diàries, responsabilitats i socialitzar**. Moltes vegades s'utilitza aquesta **normalitat forçada** per minimitzar l'impacte del fet, utilitzant d'aquesta manera la normalitat com un **mecanisme d'afrontament**.
 - L'aparent normalitat pot ser una càrrega emocional, **augmentant l'estrès i l'ansietat** a causa de la **dissonància entre els sentiments** interns i el comportament extern.
 - El **sentiment d'ira o culpabilitat** poden continuar vigents i causar un **ressentiment ocult**, degut a la por de ser jutjada o no compresa, el que pot portar a un **aïllament emocional**.
 - En aquesta etapa hi ha la possibilitat de tenir **malsons recurrents** que reviu el trauma i l'agressió, causant **ansietat nocturna o insomni**. També és habitual tenir **conductes evitatives** a situacions o llocs, persones o fins i tot relacions físiques.
 - La falta de processament adequat del trauma pot portar a **problemes psicològics més greus a llarg termini**, com a trastorns d'ansietat, depressió, i trastorn d'estrès posttraumàtic, per això és molt important una xarxa de suport emocional i psicològic que acompanyin a la víctima en el procés. A més pot incloure un grau significatiu de **negació de l'impacte emocional del trauma**, la qual cosa pot impedir la sanació a llarg termini.
3. **Fase d'interrogació i resolució:** La fase d'integració i resolució és l'última etapa en el procés de recuperació d'una víctima de violència sexual. Aquesta fase pot començar setmanes o mesos després de l'agressió i pot prolongar-se indefinidament, depenent de diversos factors individuals i de l'entorn de suport de la víctima.
- **Característiques i símptomes:**
 - La víctima pot sentir una **necessitat urgent de parlar sobre la seva experiència** per a processar-la emocionalment. No obstant això, pot trobar dificultats per a trobar a algú comprensiu o sentir-se insegura sobre compartir els seus sentiments.

- El sentiment de **culpa i acte-recriminació són vigents**, on la víctima pot qüestionar les seves accions i creure erròniament que d'alguna manera va tenir la culpa del succeït.
- **Una por constant a ser revictimitzada pot prevaler, portant a la vigilància extrema i a l'evitació de situacions que percep com a perilloses.**
- La víctima pot desenvolupar una **desconfiança general cap als altres**, afectant les seves relacions personals i professionals. Aquesta desconfiança pot ser un **mecanisme de defensa per a evitar futures traïcions** o daños. A més, la capacitat de la víctima per a formar i **mantenir relacions saludables pot estar compromesa**. Les relacions existents poden deteriorar-se a causa de la desconfiança i els nous vincles poden ser difícils de formar.

La recuperació de la violència sexual és un procés llarg i difícil, amb diverses fases que varien segons la víctima. La fase d'integració i resolució pot ser lenta, marcada per emocions intenses i recurrència de símptomes. Factors com la resiliència, el suport social i la teràpia influencien la seva durada. El sentiment de culpa i la por de ser jutjada sovint perllonguen el trauma. Un suport emocional adequat és essencial per a la recuperació, ajudant les víctimes a reconstruir la seva autoestima i confiança, i a superar els efectes del trauma per viure de manera més saludable.

3. La doble violació:

3.1 Context històric i evolució del concepte

De manera internacional:

El concepte de revictimització, també conegut com a doble violació, es refereix a les experiències negatives addicionals que pateixen les víctimes de violència sexual després del succés inicial. Aquestes experiències poden ser causades per les institucions, la societat i fins i tot els professionals de la salut mental, agreujant el trauma original.

Però quan es van fer servir per primera vegada aquest terme? Com es van expandir? Qui ho va fer?

En les dècades de 1970 i 1980 els investigadors es van començar a adonar que sovint, les víctimes patien respostes perjudicials o insensibles quan buscaven ajuda. En aquests moments es van començar a realitzar els primers estudis, que es van centrar en com les intervencions institucionals, especialment les policials i judicials, podien retraumatitzar les víctimes. Aquestes investigacions van mostrar que les víctimes sovint sentien que no se les creia o se les culpava del que els havia passat.

Cal destacar a **Judith Herman**; que era una psicòloga que va investigar i escriure extensament sobre el trauma i la recuperació, incloent com les institucions poden retraumatitzar les víctimes de violència sexual. I també a **Martin Symonds**; que va ser un dels primers a examinar com les respostes de les institucions judicials i policials podien exacerbar el trauma de les víctimes.

Va ser al final dels 80 quan gràcies a aquests estudis va aparèixer el terme "re-victimization" es va popularitzar en la literatura acadèmica i activista als anys 80 per descriure el fenomen de les víctimes de violència sexual que experimenten un segon trauma en interactuar amb sistemes i professionals dissenyats per ajudar-les.

Però no va ser fins a les dècades següents (1990 i 2000) on el concepte es va ampliar per incloure no només les respostes institucionals sinó també les socials i psicològiques. Algunes investigacions van demostrar que la revictimització podia ocórrer en múltiples entorns, com ara en les interaccions amb professionals de la salut mental, amics, família i la comunitat en general. La visibilització del fenomen va portar a un major reconeixement del dany causat per les respostes inadequades a les víctimes i a una crida a reformar els sistemes d'atenció i suport.

Des del 2000 fins l'actualitat el concepte s'està visibilitzant gràcies al moviment feminista i altres moviments de drets civils van guanyar força, es va posar més atenció a la necessitat de canviar les pràctiques institucionals i socials que contribuïen a la revictimització. En molts països, això ha portat a reformes legals i de polítiques per millorar la forma en què les víctimes de violència sexual són tractades pel sistema de justícia penal i altres institucions. Les campanyes de sensibilització pública i les iniciatives

educatives han jugat un paper important en la lluita contra la revictimització, promovent una major comprensió i empatia cap a les víctimes.

Antena tres noticias, Madrid: 05 de octubre de 2018 , 13:32

Primer any del 'Me Too', el moviment que va donar veu a milers de dones víctimes d'abusos sexuals.

A Espanya:

Durant els **anys 80**, l'auge del moviment feminista a nivell internacional i la creixent consciència sobre els drets de les víctimes van influenciar el debat sobre la violència de gènere i la necessitat de reformes institucionals. Es va començar a parlar de la revictimització en els cercles acadèmics i activistes, influenciats per investigacions internacionals.

A la **dècada dels 90** alguns investigadors espanyols van començar a realitzar estudis de referència com per exemple **Eulàlia Torras de Beà** i **Enrique Echeburúa** que van començar a explorar com les institucions i la societat podien retraumatitzar les víctimes de violència sexual. A més, publicacions acadèmiques van començar a abordar la revictimització, enfocant-se en com les respostes institucionals, especialment les policials i judicials, podien exacerbar el trauma.

Els **moviments feministes a Espanya**, com ara les protestes del 8M (Dia Internacional de la Dona), van donar visibilitat al problema de la revictimització. Amb la creixent pressió social, Espanya va implementar reformes per millorar el tractament de les víctimes de violència sexual. Es van desenvolupar protocols per garantir que les víctimes fossin tractades amb respecte i sensibilitat. Es van establir serveis especialitzats per a les víctimes, incloent suport psicològic, legal i mèdic en un entorn segur i de confiança.

Els moviments globals com **#MeToo** van reforçar la consciència sobre la revictimització, inspirant campanyes similars a Espanya que van posar de relleu la necessitat de canviar les pràctiques institucionals i socials.

El Mundo, Viernes 13 de Enero del 2023
Manifestació a Los Angeles en 2018

Els casos de violència sexual d'alt perfil van jugar un paper crucial en generar debat públic i exposar les falles del sistema, catalitzant el canvi. Alguns d'aquests casos van destacar les mancances en el tractament de les víctimes per part de les institucions, provocant indignació pública i crides a reformes immediates.

3.2 Tipus de revictimització

Després d'informar-me sobre el fenomen de la Doble violació o revictimització m'agradaria dividir-lo en els diferents tipus que hi podem trobar, ja que recordo, que la revictimització no només es dona per part de les institucions judicials o de seguretat sino que es pot donar en qualsevol situació social. D'aquesta manera, he fet la següent classificació acompanyada d'un exemple:

- **Revictimització institucional:**

Aquesta succeeix quan les institucions (policia, serveis socials, sistema judicial..) tracten a la víctima de manera que pot agreujar el seu trauma i inclús, sentir-se culpable; això inclou:

- Falta de sensibilitat durant els interrogatoris
- No proporcionar seguretat
- Exposar innecessàriament a la víctima a una confrontació amb l'agressor
- Divulgar detalls traumàtica

Exemple: Una víctima d'agressió sexual es presenta a denunciar el delictes i, durant l'interrogatori policial, els oficials li fan preguntes inapropiades o insensibles, com insinuar que la seva manera de vestir va provocar l'atac.

- **Revictimització social:**

Succeeix quan la societat o comunitat respon de manera negativa cap a la víctima, això inclou:

- Estigmatització o culpabilització cap a la víctima
- Falta de suport
- Minimització de l'experiència de la víctima

Exemple: Després que una jove revela que va ser víctima d'abús sexual per un membre respectat de la seva comunitat, alguns veïns i coneguts comencen a qüestionar la seva credibilitat i a difondre rumors maliciosos. L'acusen d'estar buscant atenció o de voler "arruïnar la reputació" de l'acusat. Aquesta situació porta a la víctima a ser aïllada socialment, evitant esdeveniments comunitaris per temor a ser jutjada o assenyalada.

- **Revictimització mediàtica:**

Aquesta és de les més comuns i se'n ha veure amb l'exposició de dades dels medis de comunicació, inclou:

- Involucra la cobertura mediàtica que exposa la identitat de la víctima o detalls sensibles del seu cas, la qual cosa pot conduir a una major exposició i vulnerabilitat.
- Sensacionalisme o tractament insensible del cas per part dels mitjans de comunicació.

Exemple: Els mitjans de comunicació cobreixen el cas d'una violació i revelen la identitat de la víctima, juntament amb detalls gràfics de l'atac, la qual cosa porta a la víctima a ser identificada i estigmatitzada per persones en la seva comunitat.

- **Revictimització personal o autorevictimització:**

La víctima, a causa del trauma sofert, pot desenvolupar comportaments o creences que perpetuen el seu dolor o trauma, com:

- Culpabilitat o autoinculpació
- Autoisolament o rebuig del suport disponible

Exemple: Una persona que va ser abusada sexualment en la seva adolescència se sent culpable per no haver evitat la situació i, com a adult, desenvolupa una baixa autoestima i problemes de confiança, la qual cosa la porta a evitar relacions íntimes o buscar relacions abusives.

- **Revictimització en l'àmbit laboral o escolar:**

Pot ocórrer quan la víctima és discriminada, assetjada o exclosa en el lloc de treball o a l'escola després d'haver revelat o després d'haver-se conegut la seva situació de víctima.

Exemple: Un estudiant que ha estat víctima d'agressió sexual per part d'un altre estudiant informa l'incident a les autoritats escolars, però l'escola no pren mesures efectives i, com a resultat, la víctima continua veient a l'agressor tots els dies, sentint-se insegura i desprotegida.

- **Revictimització per part del sistema sanitari:**

Inclou experiències negatives durant l'accés a serveis mèdics, com la falta de sensibilitat per part dels professionals de la salut o la falta de serveis adequats per a tractar el trauma.

Exemple: Una víctima de violació acudeix a un hospital per a rebre atenció mèdica i durant l'examen, el personal mèdic li fa preguntes insensibles sobre el seu historial sexual o sobre la freqüència amb la qual sali a la nit, insinuant que el seu comportament podia haver contribuït a l'atac.

- **Revictimització legal:**

Es refereix a situacions on el sistema legal, en lloc de protegir la víctima, l'exposa a més mal, com en casos on les víctimes han d'enfrontar-se repetidament als seus agressors en judicis prolongats o no es respecten els seus drets durant el procés.

Exemple: Durant el judici contra el seu agressor, una víctima d'abús sexual és obligada a atestar múltiples vegades i a reviu el trauma enfront de l'acusat i a l'audiència, mentre l'advocat defensor la interroga agressivament, insinuant que va consentir l'acte o que exagera el succeït.

- **Revictimització d'una víctima post-mortem:**

Encara que la víctima ja no estigui viva, la revictimització continua sent possible, ja que afecta el seu llegat i, més important, a aquells que queden per lluitar per la seva memòria i per la justícia. La responsabilitat mediàtica, judicial i social és fonamental per evitar que el trauma s'allargui i es faci encara més dolorós per a les persones properes a la víctima.

Exemple: Durant el judici, la defensa intenta justificar un assassinat com un acte impulsiu per aconseguir una condemna més lleu. Els mitjans poden centrar-se més en l'agressor, destacant aspectes positius de la seva vida, minimitzant el crim comès. Això genera un dolor addicional per a la família, que veu com es qüestiona la dignitat de la víctima. Aquesta manipulació pot prolongar el trauma i la sensació d'injustícia.

Tots els tipus de revictimització comparteixen una mateixa cosa, i es que tots poden empitjorar el trauma inicial i dificultar el procés de recuperació per a les víctimes o familiars. És important que la comunitat i les institucions siguin conscients d'aquests riscos per prevenir empitjorar el mal de les persones que han patit algun tipus de violència sexual.

3.3 Què saben les persones de la doble violació?

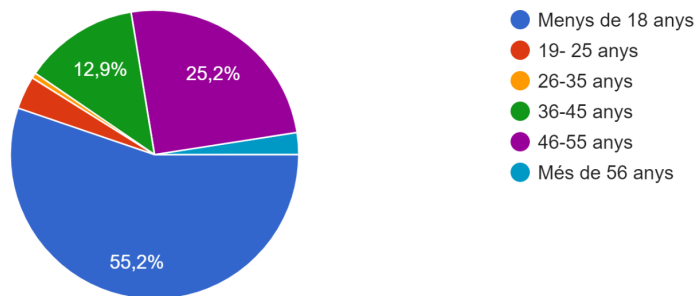
Un altre aspecte pel qual trobo interessant aquest treball, es la desinformació de les persones sobre aquest fenomen de la “Doble violació” o revictimització. Per corroborar que això és així i que la meua hipòtesi és correcta he realitzat una enquesta. L'enllaç de l'enquesta es troba als annexos. Els resultats generals que puc extreure són els següents:

- **Edat i Gènere dels Participants:**

- La majoria dels enquestats tenen menys de 18 anys, amb algunes respostes també de joves entre 19 i 25 anys.
- Respecte al gènere, hi ha una barreja de respostes de persones masculines i femenines.

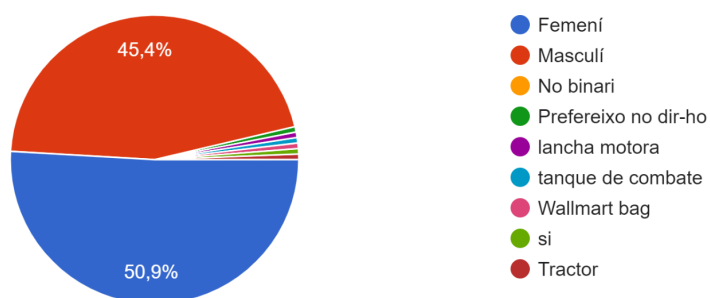
Edat

163 respostes

Gènere

163 respostes

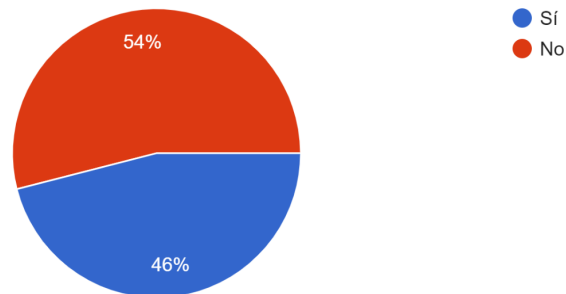
- **Coneixement del Concepte de revictimització:**

- Aproximadament la meitat dels enquestats no coneixien el concepte de "revictimització" o "doble violació" abans de respondre a aquesta enquesta.

- Aquells que sí que coneixien el terme, l'han après principalment en l'entorn escolar.

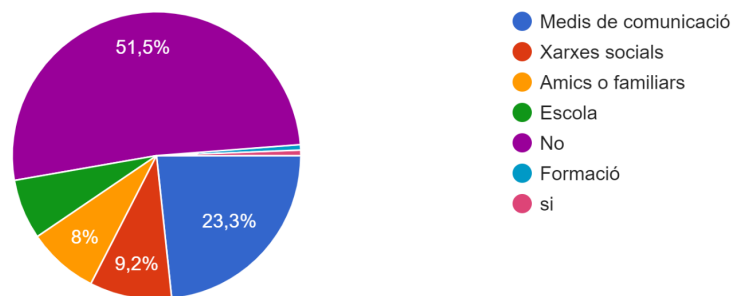
Coneixes el fenomen de la revictimització (o doble violació) abans d'aquesta enquesta ?

163 respostes

Si has respost "Sí" a la pregunta anterior, en quin àmbit has pogut conèixer aquest terme? Si has respost "NO" a la pregunta anterior marca la casella "no"

163 respostes

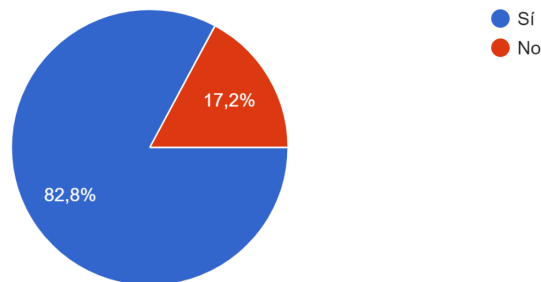

- **Comprensió de la revictimització:**

- Diversos participants no estaven segurs de què és la revictimització o no van respondre.
- La majoria creuen que és un fenomen habitual avui dia.
- Algunes respostes suggereixen que creuen que es refereix a l'exposició pública o a les mesures estrictes contra les víctimes.

Creus que aquest fenomen és habitual avui dia?

163 respostes

- **Propostes per a Crear Consciència sobre la revictimització:**

Els enquestats van suggerir diverses maneres de crear consciència, com:

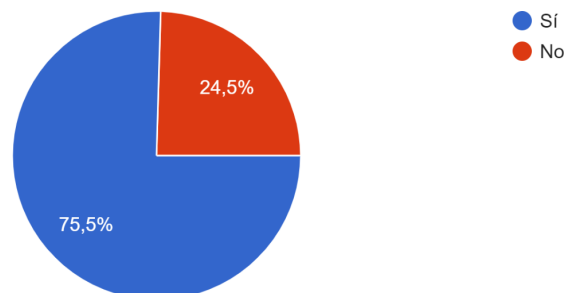
- Parlar més públicament sobre els casos de violència sexual.
- Evitar l'exposició pública de les víctimes en els mitjans.
- Donar major visibilitat a aquest tema.

- **Interès per Aprendre Més sobre la revictimització:**

- La majoria dels participants va expressar interès a aprendre més sobre la revictimització.

T'agradaria saber més sobre el tema?

163 respostes

- **Conclusion general:**

L'enquesta mostra que hi ha molta falta d'informació sobre la revictimització o "doble violació", i que encara queda molt per fer perquè més gent conegui aquest problema i la manera en la que afecta les víctimes de violència sexual. Aquesta desinformació fa que moltes persones no sàpiguin l'impacte que pot tindre la revictimització, especialment quan les institucions, els mitjans o la societat no ofereixen el suport adequat a les víctimes.

És molt important parlar més de la violència sexual i de com afecta les víctimes per arribar a més persones i evitar que pateixin encara més. Algunes persones creuen que les víctimes no s'haurien d'exposar tant als mitjans, i sí que cal donar visibilitat a aquest tema però amb cura. El fet que tanta gent vulgui saber més demostra que es podrien fer campanyes o activitats a les escoles perquè tothom estigui més informat i sàpiga com actuar.

És essencial que, com a societat, parlem més d'aquests temes i que des de les escoles i els mitjans es doni més suport a les persones que han viscut situacions difícils. Així, es podrien reduir els efectes de la revictimització i ajudar les víctimes a recuperar-se amb respecte i seguretat.

3.4 Factors que contribueixen a la revictimització

En aquest apartat m'agradaria parlar dels aspectes que contribueixen a que hi hagi una revictimització, com podem identificar molts factors que poden sostenir la greu situació de les víctimes he fet una petita llista seguint la classificació del punt anterior, o parlava dels tipus de revictimització.

1. Revictimització institucional

Aquest tipus de revictimització sovint es deriva de la manca de formació i sensibilització dels professionals, l'aplicació de procediments inadequats i la insuficiència d'infraestructures i recursos per atendre les necessitats específiques de les víctimes.

- **Falta de protocols específics:** Absència de guies clares de com tractar a una víctima en aquests casos.
- **Burocràcia i lentitud en els processos:** Els procediments molt llargs poden prolongar l'angoixa de la víctima, fent a la víctima reviure constantment el trauma.
- **Falta de consciència institucional:** Les institucions sovint no sensibilitzen adequadament la societat sobre la violència sexual, cosa que pot conduir a una comprensió deficient del problema i actituds de judici cap a les víctimes, agreujant el seu trauma.

2. Revictimització social

La revictimització social es produeix quan la víctima de violència sexual és culpabilitzada, estigmatitzada o marginada per la seva comunitat o entorn social. Aquesta reacció sovint sorgeix de prejudicis, estereotips de gènere o una comprensió limitada de la dinàmica de la violència sexual. Quan la societat qüestiona la credibilitat de la víctima, la culpa per l'incident o minimitza la seva experiència, es perpetua el trauma i es dificulta el seu procés de recuperació.

- **Cultura de culpabilització de la víctima:** Creences i estereotips que responsabilitzen la víctima per l'agressió contribueixen a la seva marginació.
Exemple: En alguns llocs, es pot considerar que una persona que ha estat víctima d'agressió sexual ho va provocar per la seva manera de vestir o el seu comportament, com si aquests factors justificaren l'atac. Aquesta mentalitat no només minimitza l'agressió, sinó que també contribueix a l'estigmatització i a la marginació de la víctima, fent-la sentir-se culpable o avergonyida.
(J. L., & Fernández, M. E., 2015)
- **Pressió social per mantenir el silenci:** En comunitats petites o conservadores, la pressió per "no parlar" pot aïllar encara més la víctima.
- **Desinformació i rumors:** La difusió de rumors o informació errònia pot desacreditar la víctima i reforçar la seva estigmatització social.

3. Revictimització mediàtica

La revictimització mediàtica es manifesta quan els mitjans de comunicació tracten els casos de violència sexual de manera sensacionalista o insensible, exposant la identitat de la víctima o detalls gràfics del seu cas. Aquest tipus de cobertura pot augmentar la vulnerabilitat de la víctima, provocant una nova onada de dolor i vergonya. L'exposició pública a través dels mitjans sovint no només agreuja el trauma emocional, sinó que també pot portar a la víctima a ser estigmatitzada per la seva comunitat i a sentir-se desprotegida.

- **Exposició de la identitat de la víctima:** La revelació pública del nom o imatge de la víctima pot conduir a la seva identificació i estigmatització per part de la comunitat.
- **Cobertura sensacionalista:** Els mitjans que busquen impacte o audiència poden exagerar o deformar els detalls del cas, deshumanitzant la víctima.
- **Manca de regulació ètica en la cobertura:** La falta de normes clares sobre la cobertura mediàtica de la violència sexual pot conduir a un tractament insensible o perjudicial.

Exemple: En el cas de “la Manada”, els detalls de l'agressió sexual, incloent el nom i la imatge de la víctima, van ser àmpliament divulgats pels mitjans de comunicació. La cobertura sensacionalista i l'ús de detalls gràfics van portar a la víctima a ser identificada públicament i a ser objecte de comentaris i rumors maliciosos. (Gómez, 2018,)

4. Revictimització personal o autorevictimització

La revictimització personal o autorevictimització ocorre quan la víctima, a causa del trauma sofert, desenvolupa sentiments de culpa o comportaments que perpetuen el seu dolor. Aquesta forma de revictimització és especialment perillosa perquè pot mantenir la víctima atrapada en un cicle de sofriment, afectant la seva autoestima i les seves relacions personals. L'autoinculpació i l'aïllament poden impedir que la víctima busqui l'ajuda necessària, prolongant així els efectes del trauma.

- **Internalització del trauma:** La víctima pot interioritzar el trauma i culpar-se a si mateixa per l'agressió, perpetuant el seu patiment.
- **Absència de suport psicològic:** La manca d'accés a teràpia o altres formes de suport emocional pot fer que la víctima es quedi atrapada en el dolor.
- **Aïllament social voluntari:** La víctima pot optar per aïllar-se de la seva xarxa social per por a ser jutjada o per vergonya, la qual cosa intensifica la seva solitud.

5. Revictimització en l'àmbit laboral o escolar

La revictimització en l'àmbit laboral o escolar es dona quan la víctima és discriminada, assetjada o exclosa després de revelar la seva experiència de violència sexual. Aquesta forma de revictimització pot ser especialment devastadora perquè afecta a la vida quotidiana de la víctima. La falta de resposta adequada per part de les autoritats laborals o educatives pot perpetuar la sensació de desprotecció i inseguretat, afectant tant el benestar emocional com les oportunitats acadèmiques o professionals de la víctima.

- **Manca de mesures de protecció:** L'absència de protocols per protegir la víctima en l'entorn laboral o escolar pot fer que continuï exposada a l'agressor.
- **Retaliació o assetjament:** Els companys de feina o estudiants poden discriminar la víctima després de conèixer la seva situació, agreujant el trauma.
- **Ignorància institucional:** Quan les autoritats escolars o laborals no prenen accions davant les denúncies, la víctima pot sentir-se insegura.

6. Revictimització per part del sistema sanitari

La revictimització per part del sistema sanitari es produeix quan les víctimes de violència sexual experimenten un tractament insensible o inadequat per part dels professionals de la salut. Quan el sistema sanitari no proporciona l'atenció necessària o actua d'una manera que reforça sentiments de culpa o vergonya, la recuperació de la víctima es veu compromesa.

- **Tractament insensible durant l'examen mèdic:** Els professionals de la salut que no estan formats en la gestió de traumes poden fer comentaris insensibles o preguntar coses que reforcen la culpa de la víctima.
- **Falta de serveis especialitzats:** La manca d'atenció especialitzada per a víctimes de violència sexual pot conduir a un diagnòstic o tractament inadequat.
- **Burocràcia i retards en l'atenció:** Els processos administratius llargs poden impedir que la víctima rebi el suport mèdic o psicològic urgent que necessita.

7. Revictimització legal

La revictimització legal es refereix a les experiències en què el sistema judicial, en lloc de protegir la víctima, contribueix a intensificar el seu trauma. Això pot succeir a través de procediments judicials que obliguen la víctima a reviure constantment l'incident o la manca de protecció adequada durant el procés legal. Aquesta forma de revictimització no només allarga el dolor de la víctima, sinó que també pot desmotivar altres víctimes a buscar justícia, perpetuant així un cicle de silenci.

- **Interrogatoris agressius:** Els advocats defensors poden utilitzar tàctiques que intimiden la víctima, fent-la sentir atacada o no creguda durant el procés judicial.
- **Exposició contínua a l'agressor:** La víctima pot haver de veure o interactuar amb l'agressor durant les audiències, la qual cosa pot provocar una nova onada de trauma.
- **Procés judicial prolongat:** La durada del procés judicial pot obligar la víctima a reviuir el trauma repetidament, fent que el dolor s'estengui durant mesos o fins i tot anys.

8. Revictimització post-mortem

La revictimització post mortem es produeix quan, fins i tot després de la mort de la víctima, el sistema judicial, els mitjans de comunicació o la societat continuen perpetuant el dolor i el trauma a les persones properes a la víctima. Aquesta forma de revictimització sovint es manifesta en la manera en què es tracta la memòria de la víctima i pot generar un patiment addicional als seus familiars.

- **Cobertura mediàtica insensible:** Els mitjans poden difondre detalls morboso o íntims sobre el crim o la vida de la víctima, sense respectar la seva dignitat ni el dol dels seus éssers estimats.
- **Explotació de la memòria:** La víctima pot ser utilitzada per interessos comercials o polítics, distorsionant la seva imatge i incrementant la sensació d'injustícia. Això fa que el trauma del cas es perllongui indefinidament per als seus familiars.
- **Culpabilització de la víctima:** Tot i estar morta, es pot arribar a culpabilitzar la víctima pel crim que va patir, ja sigui qüestionant les seves decisions o comportaments abans de l'agressió.

3.5 Conseqüències de la revictimització

Quan parlo de les conseqüències em refereixo a l'impacte i seqüeles que pateix la víctima després de la segona violació. Cal esmentar que la primera conseqüència i la més comuna és l'impacte psicològic que pateix la víctima i tot el que comporta. Entre els efectes negatius més comuns es troben el **trastorn d'estrès posttraumàtic, la depressió, l'ansietat, l'abús de substàncies, la pèrdua de motivació i autoestima, problemes de concentració, por constant i la ideació suïcida**. Aquest procés de revictimització també pot fer que les víctimes **s'aïllin socialment** i s'allunyin del sistema judicial.

D'això ja hem parlat anteriorment en l'apartat "1.4 Impacte psicològic de la violència sexual: fases, reaccions i recuperació", però recordo que el fet de viure constantment l'experiència traumàtica a través del procés judicial o en la interacció amb les institucions pot fer que la víctima se senti **vulnerable i indefensa**. A més, l'estigma i la culpabilització que enfronten les víctimes sovint dificulten el seu procés de recuperació. Això no sols afecta el seu benestar mental, sinó que també provoca que moltes víctimes prefereixin no denunciar, silenciament el seu sofriment per a evitar una exposició addicional.

Però en aquest punt m'agradaria anar més enllà i no només parlar de les conseqüències que pateix la víctima, sino parlar de les que patim com a societat, ja que al final som nosaltres els que podem intentar evitar que les víctimes pateixin aquesta doble violació, però a l'hora, som nosaltres els que la provoquem. Per tant, quines conseqüències pateix la societat de la revictimització?

La revictimització té serioses conseqüències per a la societat. Primer, perpetua **la cultura del silenci**, ja que les víctimes prefereixen no denunciar a causa del temor de ser revictimitzades, la qual cosa redueix la confiança en el **sistema judicial**. Això reforça la impunitat i desanima a altres persones a reportar delictes. A més, la revictimització fomenta la desconfiança en les **institucions públiques** i contribueix a la normalització de la violència sexual. La **falta de justícia i suport social** també pot generar un clima d'inseguretat i desempament col·lectiu.

Per concretar m'agradaria parlar dels tres pioners que penso que són els mitjans pels quals les víctimes pateixen més. El primer és el sistema judicial, ja que a vegades es fan preguntes inapropiades o processos extremadament llargs que poden afectar negativament a la recuperació de la víctima. El segon és l'entorn familiar de la víctima, ja que pot haver falta de credibilitat, sentiment de culpa o fins i tot falta de suport. Per últim, i el que penso que és més irresponsable, seria la premsa, crec que només parlen de violència sexual mostrant la morbositat del delictes o la intimitat de la víctima, deixant de banda la gravetat del fet.

- **Conseqüències per al sistema judicial**

La revictimització té profundes repercussions en el sistema judicial. Una de les conseqüències més significatives és la **desconfiança en el sistema**, que es manifesta en la **disminució de la credibilitat** de les institucions judicials. Aquesta desconfiança descoratja a les víctimes de denunciar delictes, creant un entorn que afavoreix la impunitat i reforça la percepció que el sistema no protegeix adequadament als qui sofreixen violència.

A més, la falta de denúncies a causa de la revictimització contribueix a la **saturació del sistema**. Sense un flux adequat de denúncies, la capacitat per a detectar patrons de delinqüència es veu compromesa, afectant negativament la capacitat del sistema per a **respondre de manera efectiva a la violència sexual**. La manca d'informació i dades rellevants impedeix la implementació d'estratègies eficaces de prevenció i justícia.

Finalment, quan el sistema judicial és percebut com a **insensible o ineficaç**, la seva reputació es deteriora. Aquesta percepció negativa pot portar a una pèrdua de legitimitat i suport públic, afeblint encara més la confiança en les institucions judicials i en la seva capacitat per a impartir justícia de manera justa i equitativa.

- **Conseqüències per a les famílies**

Les famílies de les víctimes enfronten serioses conseqüències a causa de la revictimització. Una de les principals repercussions és **l'impacte emocional** profund que experimenten en observar com els seus sers estimats travessen un procés que, en lloc d'oferir alleujament, agreuja el seu sofriment. Aquesta situació pot generar en els familiars sentiments de frustració, impotència i estrès, afectant el seu benestar psicològic.

A més, el trauma prolongat que resulta de la revictimització pot provocar **desintegració dins del nucli familiar**. Les tensions i l'estrès continus poden portar a conflictes, distanciament i, en casos extrems, a la dissolució de relacions familiars que prèviament eren estables.

Les famílies també poden enfrontar **estigmatització social, especialment si la cobertura mediàtica o els comentaris públics culpabilitzen a la víctima**. Aquesta estigmatització no sols afecta la vida social dels familiars, sinó que també deteriora la seva estabilitat emocional, creant un entorn addicionalment hostil i estressant.

- **Conseqüències per a la premsa**

La revictimització també té implicacions significatives per a la premsa. Quan els mitjans manegen casos de violència sexual de manera irresponsable, poden enfrontar diverses conseqüències serioses:

Una de les repercussions més notables és la **pèrdua de credibilitat**. Exposar a les víctimes o tractar les seves històries sense la deguda sensibilitat pot danyar la reputació del mitjà, fent que l'audiència el percep com a insensible o sensacionalista. Aquesta deterioració en la percepció pública pot reduir la confiança en la integritat del mitjà i en la seva capacitat per a informar de manera justa i respectuosa.

A més, la premsa podria enfrontar **conseqüències legals**. Si els mitjans revelen informació sensible que infringeix la privacitat de les víctimes o difamen a les persones involucrades, poden ser demandats per violació de la privacitat o difamació. Aquests litigis no sols poden resultar en sancions financeres, sinó també en danys a la reputació del mitjà.

Finalment, el maneig irresponsable d'aquests casos té un profund **impacte ètic**. Els periodistes que perpetuen la revictimització comprometen els principis de l'ètica periodística, afectant la confiança del públic en el periodisme responsable. La falta de sensibilitat i l'explotació de la informació poden socavar la integritat de la professió i disminuir la confiança del públic en el periodisme com un pilar de la democràcia i la justícia.

La revictimització afecta negativament molts aspectes de la societat, evidenciant la necessitat d'un enfocament més sensible cap a les víctimes de violència sexual. Aquesta pràctica agreuja el seu sofriment, mina la confiança en el sistema judicial, desestabilitza famílies i danya la reputació dels mitjans de comunicació. Superar la revictimització requereix un compromís col·lectiu per tractar les víctimes amb respecte, protegir els seus drets i promoure un entorn de justícia i equitat.

3.6 Com evitar la revictimització

Amb freqüència, com a societat, solem caure en prejudicis que, encara que no busquin fer mal, poden perjudicar a una persona que ha tingut una vivència tan dolorosa com la violència sexual. Aquestes són algunes **formes de poder protegir a les víctimes de violència sexual**:

- **Respectar la identitat de la víctima.** Quan un cas d'abús sexual arriba a ser molt mediàtic és freqüent que no es protegi la identitat de la víctima ni la seva intimitat. És important que tant mitjans de comunicació, autoritats i societat preservem al màxim els drets de la víctima i protegim la seva privacitat.
- **Evitar justificar l'acte violent.** Expressions com: **Què estava fent solx al carrer a altes hores de la nit? Com anava vestit? Per què estava tan ebrix? O “alguna cosa faria per a merèixer que li passés alguna cosa”** són algunes de les frases que diem enfront dels casos d'abús. **Oblidem que sota cap circumstància és justificable la violència sexual i que els qui la sofreixen no són culpables.** És essencial que mai perdem de vista que l'únic culpable, l'agressor, i res justifica els seus actes.
- **Mai dubtar del que diu una víctima.** Un dels passos més difícils per a una persona que ha estat víctima de violència sexual és parlar sobre la seva experiència. Si a això es suma que les persones del seu entorn, comencen a dubtar de la seva història, són molt altes les probabilitats que la víctima eviti denunciar o parlar sobre el que va viure. **Creure en les seves paraules i brindar-li recolzament és la millor manera d'evitar la revictimització d'un supervivent de violència sexual.**
- **Validar les emocions:** **Comprendre el que està sentint una persona que va sofrir abús sexual,** evitar juzgar i acollir les seves necessitats ajuda a enfortir la confiança i a brindar-li un espai on se senti segur i pugui parlar de la seva experiència.
- **Reduir la durada dels processos judicials.** Els processos judicials molt llargs i que recorren a interrogatoris freqüents, porten al supervivent a **reviure el seu dolor.** És fonamental que aquests processos siguin reduïts per brindar un procés de recuperació més eficaç. **Afegir més dolor a una persona que ha afrontat l'experiència més traumàtica que es pot viure pot tenir repercussions molt greus en la seva vida.** (*¿Cómo Se Da La Revictimización Y Cómo Evitarla?*, 2022)

3.7 Entrevista a diferents institucions

Per tal de saber com actuen les diferents institucions amb les víctimes de violència sexual he volgut entrevistar a les que intervenen durant el procés de denúncia fins al judici final. Les transcripcions de les entrevistes es troben als [anexos](#).

3.7.1 Entrevista psicòleg especialitzat

La violència sexual és una de les experiències més traumàtiques que una persona pot viure, però moltes víctimes no només pateixen l'agressió inicial sinó també una "doble violació" o revictimització, que intensifica el trauma i complica la recuperació. He tingut l'oportunitat de parlar amb el psicòleg **David Briet**, especialitzat en vulnerabilitat social amb 25 anys d'experiència, he entès millor com aquest procés afecta les víctimes i què es pot fer des de la psicologia per evitar noves formes de violència. Briet explica les causes, conseqüències i solucions per ajudar les persones a superar aquesta situació i promoure la seva recuperació.

L'entrevista destaca la urgència de millorar el tractament judicial, policial i mediàtic en casos de violència sexual per evitar la revictimització, que pot reactivar el trauma i dificultar la recuperació de la víctima. La teràpia i el suport de l'entorn proper són fonamentals per ajudar les víctimes a sentir-se segures i a avançar en el seu procés de sanació. A més, és essencial una sensibilització social lliure d'ideologies, que abordi la violència sexual com una realitat propera i fomenti una resposta compassiva i respectuosa per a les víctimes.

3.7.2 Entrevista advocada

El procés legal després d'una denúncia de violència sexual pot ser llarg i emocionalment dur per a les víctimes, que sovint troben un sistema poc sensible a les seves necessitats. L'avvocada penalista **Noemi Granados Rodríguez**, amb experiència en casos de violència de gènere, m'ha explicat els drets de les víctimes i les estratègies per evitar que el sistema legal agreugi el seu trauma, ajudant a minimitzar el risc de revictimització durant el procediment.

Com a conclusió puc afegir que l'entrevista afirma que la revictimització en casos de violència sexual és un problema greu dins del sistema judicial, ja que les víctimes han de repetir constantment els fets denunciats, fet que agreuja el seu trauma. Factors com la manca de formació en els agents i advocats, interrogatoris intimidants i la falta de suport psicològic perpetuen aquesta problemàtica. Per evitar-ho, és necessari formar millor els operadors jurídics, establir protocols específics i garantir un acompanyament psicològic a les víctimes. A més, planteja la idea de que com a societat hauriem de ser més empàtics per no contribuir a la culpabilització de les víctimes.

3.7.3 Entrevista mosso d'esquadra

Els Mossos d'Esquadra tenen un paper clau en el tractament de denúncies per violència sexual, ja que l'acollida inicial, la recollida de proves i el seguiment del cas poden influir profundament en la recuperació de les víctimes. En parlar amb un agent de la unitat d'investigació de delictes sexuals, he conegut els protocols i esforços aplicats per evitar la revictimització i oferir un suport sensible des del primer moment del procés policial.

L'entrevista mostra com els Mossos d'Esquadra es preocupen per evitar que les víctimes de violència sexual se sentin revictimitzades durant el procés. Els agents estan formats per tractar aquests casos amb sensibilitat, i des del primer moment es dona prioritat al benestar de la persona. Això inclou recollir proves i fer entrevistes de forma respectuosa, així com donar suport continu a través del Grup d'Atenció a les Víctimes (GAV), ajudant a reduir el trauma i augmentar la confiança de les víctimes en el sistema de justícia.

4. Estudi i anàlisi de casos:

4.1 El paper dels mitjans de comunicació en la doble violació:

Els medis de comunicació tenen un paper important i que influeix la manera que les societats comprenen el món, incloent els casos de violència sexual. Quan no es manegen adequadament, els mitjans poden contribuir a la revictimització de les víctimes, la qual cosa implica fer que les persones afectades tornin a experimentar el trauma a través de l'exposició, el qüestionament o l'estigmatització. D'aquesta manera, hi existeixen diferents maneres en les que això pot ocórrer.

1. Sensacionalisme i exposició innecessària:

Alguns mitjans busquen **augmentar la seva audiència** mitjançant titulars sensacionalistes o publicant **detalls morbosos del cas**, la qual cosa pot portar a una exposició innecessària de la víctima. Revelar informació personal, detalls de l'atac o mostrar imatges sense el consentiment de la víctima pot generar vergonya, angoixa emocional i, en molts casos, tornar a traumatitzar a la persona afectada i afecta significativament al seu entorn proper.

Exemple: El cas de **Marta del Castillo**, una jove sevillana assassinada el 2009, on els mitjans van jugar un paper molt criticat per la seva cobertura. Al llarg de la investigació, molts mitjans van divulgar detalls morbosos sobre el cas, especulant sobre els motius dels implicats i oferint descripcions gràfiques dels esdeveniments. En nombroses ocasions, es van publicar teories no confirmades, alimentant la morbositat de l'audiència en lloc de mantenir el respecte per la víctima i el dolor de la seva família. Aquesta cobertura sensacionalista va contribuir a la revictimització de la família de Marta, generant un impacte emocional significatiu i perpetuant la seva exposició mediàtica de manera innecessària.

2. Estigmatització i prejudici:

Moltes vegades, les víctimes de violència sexual són estigmatitzades o culpabilitzades del succeït. Els mitjans poden reproduir narratives que **qüestionin la credibilitat de la víctima**, la moralitat o la seva conducta prèvia a l'atac (per exemple, com vestia, si va consumir alcohol o si estava sola). Aquest enfocament contribueix a crear un entorn en el qual **la víctima és vista com a responsable de la seva pròpia agressió**, la qual cosa reforça els estereotips i estigmes socials.

Exemple: En el cas de **"La Manada" (2016)**, alguns mitjans van insinuar que la víctima era parcialment responsable per estar sota els efectes de l'alcohol o sola, i la van culpar per no resistir durant la violació. Aquests comentaris reflectien

estigmatització i prejudicis sobre com "hauria de" comportar-se una víctima en aquestes situacions.

3. Llenguatge inapropiat o insensible:

L'ús d'un llenguatge inapropiat o sensacionalista pot **minimitzar la gravetat del delict**e o insinuar dubtes sobre la versió de la víctima. Expressions com a "presumpte cas" o "suposada víctima" poden posar en dubte la **veracitat de la denúncia**, encara que estigui en procés de recerca. A més, els termes utilitzats per a descriure l'incident (com a "trobada sexual" en lloc de "agressió sexual") poden diluir la gravetat de l'acte.

Exemple: En el cas de "**La Manada**", molts titulars van utilitzar termes com a "sexe en grup" o "relacions sexuals no consentides", la qual cosa va minimitzar la gravetat dels fets. Aquest llenguatge inadequat va causar indignació, ja que es tractava d'una violació múltiple, no d'una interacció sexual consensuada

4. Repetició d'estereotips:

Els mitjans poden perpetuar estereotips perjudicials en reportar casos de violència sexual. Per exemple, algunes narratives tendeixen a presentar als agressors com a persones "normals" que no encaixen en el perfil d'un violador, la qual cosa reforça la **idea errònia que la violència sexual només ocorre en contextos específics** o per part d'individus estranys. Això pot portar al fet que la víctima se senti aïllada o no compresa.

Exemple: En el judici de **Juana Rivas**, qui va fugir amb els seus fills per evitar que tornessin amb la seva exparella maltractadora, molts mitjans es van centrar en la seva "capacitat" com a mare. Es va difondre l'estereotip de "mala mare" que actuava contra els seus fills, sense analitzar adequadament la violència que la va portar a prendre aquestes decisions.

5. Falta de privacitat i respecte a la identitat de la víctima:

Revelar la identitat de la víctima, ja sigui de manera directa o indirecta, sense el seu consentiment viola el seu dret a la privacitat i pot posar-la en risc de ser assetjada o assenyalada per la comunitat. En molts casos, **les víctimes opten per no denunciar** o per retirar-se del procés judicial a causa del temor a ser exposades pels mitjans.

Exemple: El cas de **Nevenka Fernández**, qui va denunciar a l'alcalde Ismael Álvarez per assetjament sexual en 2001, va rebre una àmplia cobertura mediàtica que va revelar detalls íntims sobre la seva vida. Els mitjans van publicar la seva identitat i van difondre àmpliament el cas, la qual cosa la va portar a un gran sofriment públic i psicològic, forçant-la a abandonar el país per la pressió mediàtica

6. Minimització o trivialització dels fets:

Quan els mitjans tracten els casos de violència sexual com a incidents aïllats o amb **poca rellevància**, contribueixen a la **trivialització del problema**. Aquest enfocament pot desincentivar a altres víctimes a denunciar, en veure que les seves experiències no són preses amb la serietat que mereixen.

Exemple: Molts titulars sobre violència de gènere utilitzen l'expressió "crim passional" per referir-se a feminicidis, trivialitzant així la gravetat d'aquests delictes. Aquest enfocament minva la importància dels crims i perpetua la idea que són causats per "descontrol emocional" en comptes de patrons de violència estructural.

7. Reproducció de narratives legals que afavoreixen a l'agressor:

Alguns mitjans tendeixen a centrar-se en la **defensa de l'agressor**, presentant els seus arguments de manera prominent i deixant de costat les perspectives de la víctima. Això pot generar **la percepció que la víctima està exagerant o mentint**, i revictimitzar-la en prioritzar el dret de l'agressor a la presumpció d'innocència, ignorant la sensibilitat necessària envers la víctima.

Exemple: En el cas de la jutgessa d'instrucció d'Almeria, víctima d'agressió per la seva exparella, molts mitjans van centrar-se en la defensa de l'agressor, destacant la seva versió dels fets i desestimat les declaracions de la jutgessa. Això va contribuir a la seva revictimització, minimitzant la gravetat de la violència de gènere i ignorant el suport necessari per a la víctima.

8. Repercussions emocionals i psicològiques:

En veure's **exposades repetidament en els mitjans de comunicació**, les víctimes poden experimentar sentiments de vergonya, por, ira, i retraumatització. En molts casos, el simple fet que el seu cas sigui tractat en els mitjans provoca una nova onada d'estrès, agreujant les conseqüències psicològiques de la violència sexual.

Exemple: El cas de **Verónica**, una treballadora d'Iveco que es va suïcidar el 2019 després de la difusió d'un vídeo íntim, mostra com l'exposició pública pot tenir conseqüències devastadores. Malgrat que molts mitjans van actuar amb respecte, alguns articles van incloure detalls innecessaris que van augmentar el sofriment de la seva família.

Ara que he vist quin paper negatiu poden aportar els medis de comunicació, quin rol haurien de portar els medis per aportar un impacte positiu o un enfocament responsable?

El paper positiu que haurien d'exercir els mitjans:

1. **Respectar la privacitat i l'anonimat** de les víctimes, tret que elles decideixin parlar públicament.

2. **Utilitzar un llenguatge respectuós** i precís que no trivialitzi els fets ni culpi a la víctima.
3. **Educar al públic sobre l'impacte de la violència sexual**, evitant estereotips i proporcionant informació equilibrada sobre els drets i recursos disponibles per a les víctimes.
4. Fomentar una cultura **d'empatia i suport** a les persones que han sofert **violència sexual**, en lloc de crear un ambient d'escepticisme i prejudici.

Amb aquests quatre petits actes, els medis de comunicació podrien dirigir les seves notícies de manera respectuosa i responsable, sense exposar a les víctimes ni els detalls de la violència sexual. Seria un canvi petit però significatiu per la nostra societat. (*Revictimización: Qué Es Y Cómo Afecta a Las Víctimas De Violencia De Género Que Sufren Acoso Sexual* | Mayra Couto | Andrés Wiese | *Género* | La República, 2020) (Garavito, 2024) (AGOSTO 2022)

4.1.1: Casos mediàtics:

Al llarg del temps hi ha hagut una gran quantitat de casos de violència sexual que s'han tornat molt mediàtics a causa de, en part, la revictimització que van patir les víctimes. Espanya no és una excepció i hi ha hagut molts casos que han generat molts debats sobre la manera en la qual el sistema judicial, mitjans de comunicació i la societat tracten a les persones que denuncien aquests delictes. En aquest apartat, m'agradaria parlar dels casos que penso que han sigut més mediàtics al llarg de la història a Espanya i endinsar-me en els aspectes on les víctimes van patir un "Doble violació".

1. “Las niñas de Alcàsser” (1992)

Resum: Aquest cas va implicar el segrest, violació i assassinat de tres adolescents, **Miriam, Toñi i Desirée**, a Alcàsser, València, mentre feien autoestop per anar a una discoteca. Les nenes van ser brutalment agredides i els seus cossos van ser trobats setmanes després en un estat lamentable. El cas va commocionar Espanya i va rebre una cobertura mediàtica extensa.

Revictimització: Les famílies de les víctimes van patir una gran revictimització a causa de la **sobreexplotació mediàtica** del cas. Els mitjans de comunicació van divulgar els detalls escabrosos de les autòpsies que rebel·laben el patiment de les víctimes. A més la cobertura va incloure la difusió d'imatges dels cossos i proves forenses, provocant un dolor adicional a les famílies. L'opinió pública es va dividir i les teories sobre el cas van agreujar la sensació d'injustícia i van prolongar el trauma adicional a les famílies.

<https://www.youtube.com/watch?v=6XhEw7VkSuM> En aquest programa de l'època anomenat “De tú a a tú” min 0:33 o min 22: 44 podem veure el patiment de les famílies de les víctimes en directe. (González Marcos, 2024)

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

Lágrimas en directo

El país vivió la angustia y el sufrimiento de las familias de Miriam, Toñi y Desirée en tiempo real, a todo color y con todo lujo de detalles

Levante- 13 de Noviembre de 2020

Titular que explica el patiment de les famílies de les víctimes del cas Alcàsser que van documentar en directe. (Domínguez et al., 2020)

HISTORIAS >

El misterio de Alcásser: el secuestro, violación, tortura y muerte de tres niñas y un asesino que se esfumó

Infoable- 12 Novebre 2022

Titular recent on s'expliquen les tortures que els hi van fer a les nenes del cas d'Alcásser. (Cecchini, 2022)

2. El cas de "Sandra Palo" (2003)

Resum: **Sandra Palo**, una jove de 22 anys amb discapacitat intel·lectual, va ser segrestada, violada, torturada i assassinada brutalment per quatre joves a Madrid. Els agressors la van atropellar repetidament amb un cotxe després de calar foc al seu cos.

Revictimització: La família de Sandra Palo va patir una important revictimització, tant per part del **sistema judicial** com per part de la **cobertura mediàtica**. La sentència suau imposada als menors implicats en l'assassinat va generar una sensació d'injustícia i impunitat, causant un patiment enorme a la família. A més, els mitjans van exposar en excés el cas, sovint centrant-se en els detalls violents i traumàtics, sense respectar el dol i la privadesa de la família. Aquest cas també va generar un debat sobre la responsabilitat penal dels menors, augmentant la pressió social sobre els pares de la víctima.

Los cuatro jóvenes la secuestraron en una parada de autobús, la violaron en grupo, la atropellaron repetidamente y, aún con vida, la rociaron con gasolina y le prendieron fuego. La barbarie de este crimen no puede ser olvidada, sin importar cuánto tiempo pase. El nombre de **Sandra Palo** sigue resonando desde aquel fatídico 17 de mayo,

El periódico decano de la estrella digital- 18 Mayo del 2024- Laura Guzmán
Imatge del cos d'un diari declarant les atrocitats del crim de Sandra Palo.

LA PROVINCIA

DIARIO DE LAS PALMAS

a

EN GETAFE

Vandalizan, por octava vez, el monolito en recuerdo a Sandra Palo:
"¿Se puede ser más cruel?"

La provincia (diario de Las Palmas)- Madrid 14 Gener 2022 6:11

Imatge del titular del cas Sandra Palo on anuncien la octava vandalització de la seva memòria.

3. “La Manada” (2016)

Resum: Durant els Sanfermins de 2016 a Pamplona, una jove de 18 anys va ser agredida sexualment per cinc homes que es feien dir “La Manada”. Els agressors van gravar l'acte i van compartir les imatges. El cas va despertar una enorme indignació pública i va originar moviments socials contra la violència sexual.

Revictimització: La víctima va patir una revictimització severa tant en el **procés judicial com en els mitjans de comunicació**. Durant el judici, es va posar en dubte la seva credibilitat, amb preguntes que qüestionaven el seu comportament durant l'agressió i abans d'aquesta. Els advocats defensors van intentar desviar l'atenció cap a la conducta de la víctima, en lloc de centrar-se en els fets. La sentència inicial que considerava l'acte com un “abús sexual” en lloc de violació va ser percebuda com una forma de minimització del crim, afegint a la revictimització. A més, les filtracions d'informació personal i la presència massiva dels mitjans van contribuir a l'escrutini públic de la víctima.

EL PAÍS Sociedad SUSCRIBETE INICIAR SI

VIOLENCIA SEXUAL >

Los delitos sexuales crecen en España casi un 12% con un incremento de las agresiones en grupo

El País Madrid - 15-diciembre 2023- 13:42h

Imatge sobre el titular impactant de l'increment de les agressions sexuals a Espanya a causa de la nova forma de violència sexual: les violacions grupals.

Investigación en marcha

El grupo de Castelldefels encarcelado actuaba como 'La Manada': 'A la chavala la hemos destrozado'

El periódico-22 Diciembre 2022.

Titular sobre un cas que actuava com “La Manada” mostrant un patró de conducta i un clara revictimització a la víctima.

4. Cas de “Dani Alves” (2024)

Resum: El futbolista brasiler **Dani Alves** va ser acusat d'agressió sexual per una jove a una discoteca de Barcelona. La víctima va denunciar que havia estat agredida en un lavabo privat del local nocturn. El cas va tenir una gran repercussió mediàtica a causa de la notorietat de l'esportista.

Revictimització: En aquest cas, la víctima ha estat revictimitzada pels **mitjans de comunicació i l'opinió pública**. Molts mitjans i comentaristes van posar en dubte la seva versió dels fets, especulant sobre les seves motivacions i suggerint que podria estar interessada en guanyar fama o compensacions econòmiques. Les filtracions sobre la vida personal de la víctima i el fet que es qüestionés la seva credibilitat abans de la resolució del cas judicial van incrementar el seu patiment emocional. Com en altres casos, la presència d'una figura pública com Dani Alves

va centrar el debat en la seva carrera i en la seva defensa, desplaçant l'atenció sobre la víctima i les seves necessitats.

Anàlisi general:

En tots aquests casos, els mitjans de comunicació van jugar un paper central en la revictimització de les víctimes i les seves famílies. Els elements comuns inclouen:

- **Explotació del morbo i dels detalls escabrosos:** La divulgació de detalls íntims o violents, sense considerar les conseqüències per a les víctimes o les seves famílies.
- **Qüestionament de la credibilitat de les víctimes:** En molts casos, els mitjans i l'opinió pública van posar en dubte el relat de les víctimes, sovint amb preguntes sobre el seu comportament o motivacions.
- **Focus en els acusats, especialment si són figures públiques:** Quan l'acusat és una persona de renom, la defensa mediàtica se sol centrar en la seva reputació, deixant en segon pla el dolor de la víctima.

La revictimització perpetua una cultura de desprotecció cap a les víctimes de violència sexual, afegint patiment emocional i dificultant la seva recuperació. És essencial que els mitjans adopten una postura més responsable en la cobertura d'aquests casos per evitar danys addicionals. En tots aquests casos, les víctimes i les seves famílies han patit revictimització per la cobertura sensacionalista, sentències percebudes com injustes i qüestionaments públics. Això no només prolonga el seu dolor, sinó que també alimenta una cultura de culpabilització davant del greu problema de la violència sexual i de gènere.

4.2 Testimonis de víctimes

PORTADA | NOTICIAS | SOCIEDAD

Conchi Granero narra cómo la cuestionaron tras sufrir una violación: "Si a una chica le pasa, le diría que no denuncie"

Redacción digital Informativos Telecinco
03/10/2024 • 22:14h

Telecinco- 8 octubre del 2024

Imatge del titular de la revictimització de Conchi Granero (Granero, 2024)

M'agradaria començar aquest punt amb la notícia que es mostra a la part superior. Primer vull recalcar que és de les úniques notícies o titulars que he pogut trobar d'una revictimització tan clara i al mateix temps cruel, per això m'agradaria fer un anàlisi general. Aquestes són algunes de les afirmacions que narra Conchi durant l'entrevista:

- **"Indignació, empipament, ràbia, tristesa, desolació, decepció..."**, aquests són els sentiments que Conchi Granero verbalitza després de viure un procés penal on s'ha sentit qüestionada en tot moment.
- Conchi Granero verbalitza el procés de revictimització que va viure el mateix dia de la seva violació amb **"algun empleat de l'hospital"** i arriba a confessar que **"m'he sentit qüestionat per la infermera"**.
- De fet, Conchi Granero verbalitza el que li va ocórrer amb la lletrada del cas: **"Em va passar amb la jutgessa, em va qüestionar per haver tret el caràcter a l'hora de declarar"**.
- També va sofrir un cas de revictimització per part dels Mossos d'Esquadra: **"Es van posar a buscar el perfil d'Instagram d'una presumpta víctima, no em van creure en cap moment"**. **"Per què no vas barallar?, per què no vas cridar?, "Per què no vas plorar?"**
- **"Si una noia a la qual li acaba de passar se senti davant de mi i li haig de dir 'denúncia o no', jo li dic que no denunciï"**
- **"Ara com ara no em sento orgullosa ni forta ni valenta, però crec que cal posar-li cara a això que passa"**. (Granero, 2024)

En el cas de Conchi Granero, després de patir una violació, va ser qüestionada per metges, la policia i la judicatura, fent-la sentir desacreditada i no creguda. Les preguntes com "per què no vas cridar?" suggereixen dubtes sobre la seva experiència, cosa que va augmentar el seu dolor emocional. Aquesta revictimització institucional pot portar la desmotivació a denunciar, com ella mateixa assenyala. Conchi no es va sentir protegida ni recolzada pel sistema, sinó jutjada, fet que ha provocat la seva desconfiança envers el procés legal.

4.2.1 Entrevista a víctima de violència sexual

La meua recerca sobre la revictimització en casos de violència sexual busca entendre com les institucions que haurien de protegir les víctimes poden, en alguns casos, provocuen noves vulneracions. En aquesta entrevista, exploraré l'experiència d'una persona que ha passat per un procés de denúncia, centrant-me en el tracte institucional, els procediments seguits i el suport rebut, amb l'objectiu d'identificar millores per evitar un mal adicional a les víctimes. L'entrevista completa la podreu trobar als [anexos](#).

Aquesta entrevista ha estat dissenyada amb un enfocament de sensibilitat i respecte, procurant que la persona entrevistada se senti còmoda, escoltada i compresa, sense fer-la reviure experiències doloroses. La persona entrevistada es una noia del meu entorn proper que s'ha presentat voluntària a ajudar en el treball. Al 2021 va patir una violència sexual i avui dia encara continua lluitant per fer justícia.

A través d'aquesta entrevista es veu clarament com les institucions, tot i tenir bones intencions, poden acabar revictimitzant les persones que han sofert violència sexual. La persona entrevistada va compartir que es va sentir malament, especialment quan va denunciar el cas, ja que el mossos que la va atendre va posar en dubte si realment estava dient la veritat. Això va fer que es sentís desprotegida i jutjada, cosa que va empitjorar el seu trauma.

També es va veure afectada pel fet d'haver d'**explicar el que li havia passat tantes vegades a diferents professionals**, en comptes de fer el procés més fàcil. A més, el fet que personal no especialitzat, com **metges en pràctiques**, estiguessin presents durant la seva exploració va fer que se sentís encara més vulnerable. Això demostra que es necessiten **professionals més ben formats per tractar aquests casos amb sensibilitat**.

Un altre gran problema va ser la **lentitud de la justícia**. Tres anys després dels fets, encara no ha tingut lloc el judici, cosa que ha allargat molt el seu patiment.

En resum, aquesta entrevista posa de manifest que cal millorar el sistema perquè sigui més ràpid i més sensible a les necessitats de les víctimes. És imprescindible que hi hagi més personal especialitzat per reduir el risc de revictimització i que la justícia sigui més empàtica i àgil per evitar que el procés es converteixi en una altra font de patiment.

4.3 Anàlisi comparatiu de casos amb i sense doble violació

La cobertura mediàtica de casos delictius juga un paper fonamental en la forma en què es tracta a les víctimes, ja que una exposició irresponsable o sensacionalista pot generar danys addicionals.

En aquesta comparativa, vull analitzar dos casos mediàtics de gran repercussió a Espanya: el cas de "La Manda" on es va observar un clar exemple de revictimització, i l'assassinat de Diana Quer, un cas que, encara que mediàtic, va ser tractat d'una manera més respectuosa cap a la víctima i la seva família, evitant caure en la revictimització. Aquesta comparativa permetrà entendre com l'enfocament mediàtic pot influir directament en l'experiència de la víctima.

- **Cas amb revictimització: "La Manada"**

Fets del cas:

El cas de "**La Manada**" va ser un dels més sonats a Espanya en els últims anys. Al juliol de 2016, durant les festes de Sant Fermín a Pamplona, una jove de 18 anys va ser agredida sexualment per cinc homes que s'autodenominaven "La Manada". Els agressors van gravar l'atac i van compartir els vídeos entre ells, la qual cosa després formaria part de les proves durant el judici. El cas no sols va generar una gran indignació pública, sinó que també va obrir un ampli debat entorn de temes com el consentiment sexual, la justícia patriarcal i la seguretat de les dones en esdeveniments multitudinaris.

- **Revictimització als mitjans i la societat:**

- **Cobertura mediàtica invasiva:** Els mitjans van cobrir el cas de manera molt intensa, invadint la privacitat de la víctima i revelant detalls personals. Això va fer reviure el seu trauma i va insinuar que el seu comportament podia influir en la culpa dels agressors.
 - **Qüestionament social de la víctima:** La víctima va suportar un escrutini constant, amb els mitjans posant en dubte el seu testimoni i suggerint que havia "provocat" l'atac. Això va fer que es perdés de vista la responsabilitat dels agressors i va augmentar la pressió sobre ella.
 - **Impacte emocional:** Tot aquest tractament va causar un gran desgast emocional. La jove no va poder portar una vida normal i va haver de canviar el seu estil de vida a causa de les amenaces, intensificant el seu trauma.
- **Repercussió pública i judicial:** El cas de "La Manada" va provocar moltes protestes feministes a Espanya perquè la gent pensava que la justícia no havia protegit la víctima com calia. Al principi, els agressors només van ser condemnats per abús sexual, però la pressió social va fer que el 2019 se'ls condemnés finalment per violació. Tot i això, la revictimització que va patir la jove durant tot el procés va deixar cicatrius emocionals que costaran curar.

- **Cas sense revictimització: Assassinat de Diana Quer**

Fets del cas:

Diana Quer, una jove de 18 anys de Madrid, va desaparèixer a l'agost de 2016 mentre es trobava de vacances a A Pobra do Caramiñal, Galícia. Després de més d'un any de cerca, el seu cos va ser trobat al desembre de 2017. L'autor del crim, José Enrique Abuín Gey, conegut com "El Xiclet", va ser arrestat i va confessar l'assassinat. La recerca va revelar que Abuín havia segrestat a Diana i l'havia agredit sexualment abans d'assassinar-la.

- **Tractament mediàtic sense revictimització**

- **Cobertura mediàtica invasiva:** La cobertura mediàtica del cas va ser massiva i va invadir la privacitat de la víctima, revelant detalls personals i aspectes de la seva vida privada. Els mitjans van descriure amb detall l'atac, revivint el trauma públicament i insinuant que el comportament de la víctima podia influir en la culpabilitat dels agressors.
- **Qüestionament social de la víctima:** La víctima va ser sotmesa a un constant escrutini per part dels mitjans, que van posar en dubte el seu testimoni i van insinuar que el seu comportament havia "provocat" l'atac. Això va difuminar la responsabilitat dels agressors i va generar una pressió social addicional sobre la víctima.
- **Impacte emocional:** Aquest tractament va causar un profund desgast emocional a la jove, impedit-li portar una vida normal. Es va veure obligada a canviar el seu estil de vida i viure sota vigilància a causa de les amenaces, la qual cosa va intensificar el seu trauma inicial.
- **Repercussió pública i judicial:** El judici va acabar amb la condemna de José Enrique Abuín Gey a presó permanent revisable per l'assassinat de Diana Quer. Durant el judici, la dignitat de la víctima i la seva família es va mantenir intacta gràcies a la manera en què els mitjans van cobrir el cas. El focus sempre va estar en l'agressor i en les proves que van portar a la seva condemna, buscant justícia per a Diana i evitant així la revictimització pública.

Comparacions:

Aspecte	Cas "La Manada"	Cas Diana Quer
Tractament mediàtic	Exposició i escrutini de la víctima, amb detalls invasius sobre la seva vida privada.	Cobertura respectuosa, centrada en la cerca de justícia i respecte a la privacitat de la víctima.
Impacte a les xarxes socials	Missatges d'odi i qüestionament cap a la	Suport generalitzat cap a la família, sense

	víctima, contribuint a la revictimització.	culpabilització de la víctima.
Narrativa social	Qüestionament del comportament de la víctima, minimitzant la responsabilitat dels agressors.	Focus en l'agressor i la justícia, sense desviar l'atenció cap a la conducta de la víctima.
Procés judicial	Exposició contínua de la víctima i el seu testimoniatge durant el judici.	Protecció de la privacitat de la víctima i la seva família durant el procés judicial.

Anàlisi : El cas de "La Manada" mostra clarament com els mitjans i la societat poden contribuir a revictimitzar a les víctimes de delictes sexuals, la qual cosa no sols agreuja el dolor inicial, sinó que també genera un sofriment prolongat. Això sorgeix quan es posa un focus injust sobre el comportament de la víctima, es qüestiona la seva veracitat i s'exposa la seva vida personal. En aquest cas, la jove no sols va haver de bregar amb el trauma de l'agressió, sinó també amb la pressió social i mediàtica.

D'altra banda, el cas de Diana Quer mostra que és possible cobrir casos mediàtics sense revictimització. Els mitjans, en tractar amb respecte la privacitat de la víctima i la seva família, van permetre que la justícia se centrés en el culpable. Aquest enfocament, lluny de crear mal addicional, va ajudar a mitigar el sofriment i a donar un tancament més respectuós i just.

Per evitar la revictimització, és fonamental que els mitjans, les institucions judicials i la societat adoptin un enfocament respectuós cap a les víctimes. Respectar la seva privacitat, evitar l'especulació i centrar-se en la responsabilitat dels culpables són passos essencials per no afegir més dolor a aquells que ja han patit una experiència traumàtica.

5. Donar veu al fenomen

Vist el resultat de les enquestes, entrevistes i anàlisis, he pogut comprovar un **desconeixement per part de la població** sobre aquest impactant fenomen. Els materials i conclusions es mostraran al final del treball ([anexos](#)) però, per tal d'aprofundir i iniciar un moviment per acabar amb això, he volgut implicarme i intentar que els joves coneixin el fenomen, per aconseguir-ho he realitzat les següents activitats.

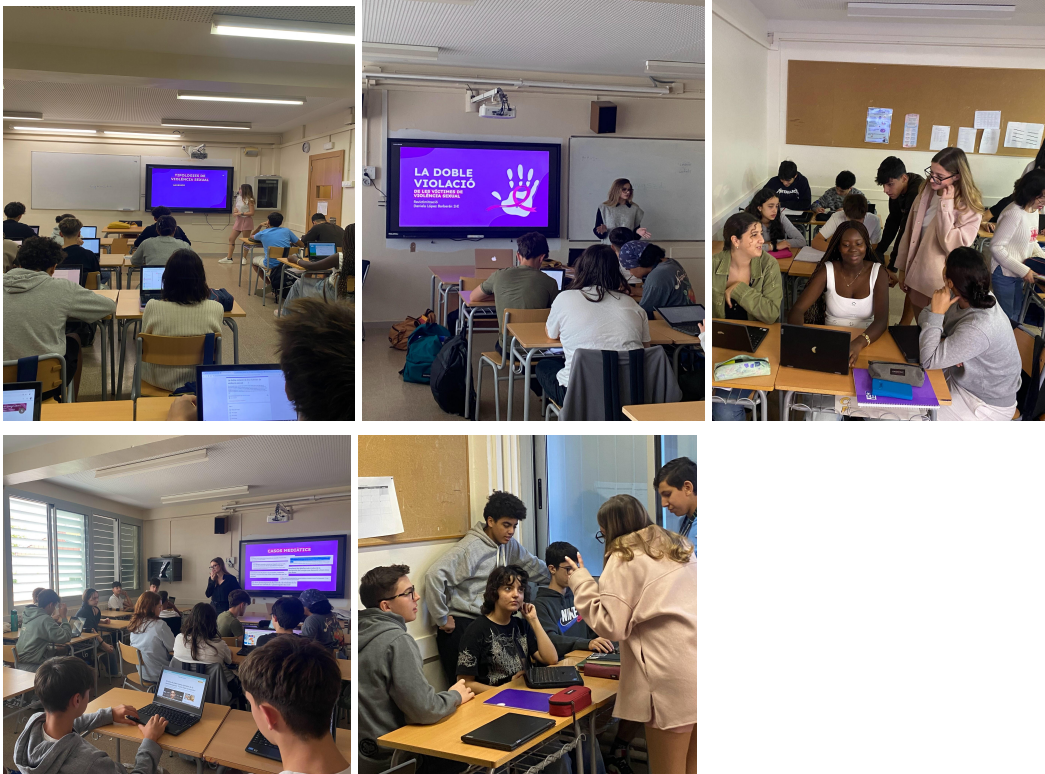
5.1 Tallers i activitats a joves

La primera activitat que he realitzat han sigut uns tallers als nens i nenes de 4t d'ESO de l'institut Alexandre Satorras.

Els tallers consistien en una part introductòria al tema on havien d'exposar les seves idees del fenomen, això em va servir per comprovar si coneixien o no el fenomen. En general, a cada classe una persona de trenta coneixien el fenomen. La següent part va ser teòrica, on explicava els tipus de violència sexual, les tipologies de revictimització, com evitar-la, etc. Es van mostrar molt participatius i interessats pel tema. L'última part va ser una activitat que van realitzar a l'aula per comprovar si realment van entendre el concepte, on els vaig demanar que en grups busquessin titulars de notícies on hi hagués una revictimització, vaig estar ajudant-los en el procés, resolent els dubtes i per últim vam comentar algunes a classe. Jo crec que va ser un èxit!

A més, els vaig enviar un formulari on van avaluar el meu taller, les respostes en general van ser positives i constructives a més vaig poder corroborar el desconeixement del fenomen, només un 23% dels estudiants coneixien la revictimització abans del taller, i un 91% dels estudiants els agradaria que el taller es continuï fent, per tant, proposo que aquests tallers continuïn vigents a l'escola per tal d'informar els joves sobre la revictimització i tot el que comporta.

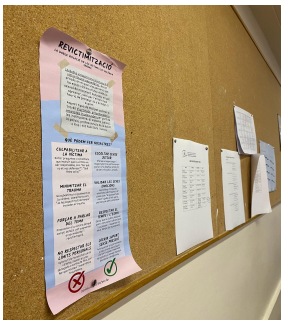
Com a conclusió, puc extreure que els joves no coneixen el concepte de la "Doble violació" però van aprendre i participar a la dinàmica, el que ensenya que van mostrar-se interessats, així puc proposar que el taller sigui vigent a l'institut. A més, com el taller ha agradat molt, s'està proposant fer-ho a les classes de primer de batxillerat de ciutadania, política i dret.

Fotografies fetes per la meua tutora als tallers de 4t d'ESO de les classes A i B

5.2 Poster informatiu

A més, he realitzat un pòster informatiu que he penjat a les classes del taller com a la recepció del Institut. D'aquesta manera puc donar visibilitat al fenomen i cridar l'atenció dels estudiants.

Fotografia d'un dels posters penjats a les classes de 4td'ESO.

5.3 Creació d'una web

Un dels grans problemes que vaig trobar al fer el treball es la falta de webs o de informació en general de la doble violació o revictimització, per això he volgut crear la meua propia web explicant els aspectes bàsics del fenomen, amb la finalitat de contribuir i arribant a les persones.

6. Conclusions

6.1 Resum dels resultats pràctics

L'anàlisi pràctic mostra que és molt important canviar alguns aspectes de les institucions i la societat per a evitar que les víctimes de violència sexual sofreixin una segona agressió. Durant l'estudi, es pot veure clarament que la falta de sensibilitat, preparació i normes específiques per a tractar aquests casos no sols empitjora el trauma de les víctimes, sinó que també manté un sistema social i legal que no els brinda el suport necessari.

D'una banda, la falta de formació adequada de jutges, advocats, policies i professionals de la salut fa que les víctimes enfrontin processos judicials durs o molt llargs, la qual cosa les obliga a reviure una vegada i una altra el que els va passar. A més, es notoria la falta de normes clares per a protegir la privacitat i la seguretat de les víctimes, la qual cosa fa més difícil el procés de recuperació emocional.

Respecte al suport emocional i psicològic, és clar que no hi ha suficients serveis especialitzats per a ajudar les víctimes a superar el seu trauma. Això és molt greu, ja que el suport psicològic és clau perquè puguin avançar. Moltes víctimes també se senten aïllades i soles, a més de la violència, enfronten estigmes i són culpabilitzades pel que els va ocórrer.

També puc corroborar que els mitjans de comunicació tenen un paper important en la revictimització. Moltes vegades, els mitjans tracten aquests casos de manera sensacionalista, mostrant detalls que haurien de protegir-se per a no danyar més a les víctimes. Això fa que la societat les jutgi públicament, la qual cosa les fa sentir encara més vulnerables.

Finalment, puc identificar i afirmar que no hi ha suficient accés a suport legal i protecció per a les víctimes, encara que sí que existeixin protocols, com bé diu la mosso a l'entrevista ([anexos](#)), a la realitat no sempre els duen a terme, la qual cosa els dificulta enfrontar-se al procés judicial de manera segura i amb les eines necessàries per a evitar més mal psicològic.

En resum, l'anàlisi suggereix que per a reduir la revictimització és necessari fer canvis en les institucions i en el sistema judicial, brindar suport psicològic adequat, educar a la societat per a erradicar la culpabilització de les víctimes, regular millor als mitjans de comunicació i assegurar que les víctimes tinguin accés a protecció legal durant tot el procés.

6.2 Conclusions

6.2.1 Conclusions teòriques

Les conclusions teòriques d'aquest estudi se centren en la comprensió del fenomen de la revictimització des d'una perspectiva conceptual i en la verificació de la hipòtesi inicial. Al llarg del treball s'ha demostrat que la revictimització no és només un problema ocasional, sinó un fenomen estructural que afecta greument les víctimes de violència sexual en diversos nivells.

6.2.1.1 Confirmació de la Hipòtesi:

La hipòtesi plantejada a l'inici de l'estudi sosté que la societat no és plenament conscient del fenomen de la revictimització i de les seves devastadores conseqüències per a les víctimes de violència sexual. Al llarg del treball, s'ha confirmat aquesta hipòtesi. La falta de formació i empatia per part de les institucions, el tracte insensible dels mitjans de comunicació, i els prejudicis arrelats en la societat contribueixen de manera activa a agreujar el dolor i el trauma de les víctimes, la qual cosa reafirma la necessitat d'una major conscienciació i reformes estructurals.

La revictimització es manifesta en múltiples nivells: des del procés judicial, on les víctimes han de reviuire el trauma repetidament, fins a les respostes socials que qüestionen la seva credibilitat o les culpabilitzen. Aquests factors fan més difícil la recuperació de les víctimes i moltes vegades les desanima a buscar justícia. Les enquestes i entrevistes revelen que aquesta revictimització està àmpliament estesa, però poc reconeguda o compresa a nivell social, la qual cosa agreuja el problema.

- **El concepte de revictimització:**

A nivell teòric, la revictimització s'entén com una segona forma de violència exercida sobre les víctimes, no sols a través dels agressors, sinó també per mitjà d'institucions legals, mitjans de comunicació, i la societat. S'ha analitzat com aquesta doble violació té lloc quan les víctimes denuncien un crim sexual i enfronten processos judicials traumàtics, són exposades pels mitjans o deslegitimades per la societat.

- **El paper de les institucions:**

L'anàlisi teòric ha demostrat que les institucions juguen un paper clau en la revictimització. Les víctimes solen ser sotmeses a procediments judicials insensibles o enfrontar-se a la falta de recursos adequats que agreugen el seu trauma. Les entrevistes a professionals del sistema judicial i els testimoniatges de víctimes confirmen que, encara que existeix la intenció de protegir-les, les institucions manquen de protocols específics i formació suficient per a evitar la revictimització.

- **Impacte psicològic i social:**

A nivell teòric, es confirma que la revictimització afecta no sols el benestar emocional de les víctimes, sinó també la seva capacitat per a integrar-se socialment. Les víctimes enfronten problemes de salut mental com a depressió, ansietat, trastorn d'estrès

posttraumàtic (TEPT) i fins i tot ideació suïcida. A més, aquest fenomen perpetua la desconfiança en les institucions i fomenta una cultura de silenci en la qual les víctimes prefereixen no denunciar per a evitar una nova exposició pública.

- **Relació entre els mitjans i la societat:**

Els mitjans de comunicació juguen un paper central en la revictimització en exposar detalls sensibles dels casos i tractar a les víctimes de manera sensacionalista. Això no només afecta a les víctimes, sinó que també perpetua narratives socials que normalitzen la violència sexual i reforcen l'estigma i la culpabilització de les víctimes.

6.2.2 Conclusiones metodològica de recerca i llista de propostes

Les conclusions pràctiques recollides de l'anàlisi dels testimoniatges, entrevistes i enquestes se centren en les reformes necessàries i les accions concretes que han de prendre's per a mitigar el fenomen de la revictimització. Aquestes mesures estan orientades a transformar el sistema judicial, conscienciar a la societat i assegurar un tracte respectuós i empàtic cap a les víctimes.

- **Reformes institucionals i judicials:**

Proposo la creació de protocols específics per al maneig de víctimes de violència sexual en les institucions judicials i de seguretat. Això inclou la formació de jutges, advocats, policies i treballadors socials en temes de trauma i violència sexual, per a evitar que les víctimes retornin a viure el sofriment durant els processos legals.

- Implementació d'**unitats especialitzades per a l'atenció a víctimes**, amb personal format en el maneig de casos de violència sexual.
- **Agilització dels processos judicials**, evitant la prolongació innecessària del trauma de les víctimes i minimitzant el seu contacte amb els agressors.
- **Creació d'espais segurs dins de les institucions** perquè les víctimes puguin denunciar sense sentir que la seva seguretat o privacitat està en risc.

- **Suport psicològic i emocional:**

Es recomana la implementació de serveis de suport psicològic gratuïts per a totes les víctimes de violència sexual, garantint l'accés a professionals especialitzats en trauma. A més, es proposa la creació de xarxes comunitàries de suport, on les víctimes puguin compartir les seves experiències i rebre suport emocional sense ser jutjades.

- **Formació i sensibilització social:**

L'estudi conclou que és fonamental desenvolupar campanyes de sensibilització que eduquin a la societat sobre la revictimització i les seves conseqüències. Aquestes campanyes han de dirigir-se no sols al públic general, sinó també a institucions educatives, on es pot erradicar la cultura de culpabilització que afecta les víctimes.

- Introducció de formació obligatòria en **temes de violència sexual i revictimització en escoles i universitats**, per a fomentar el respecte i l'empatia cap a les víctimes des d'edats primerenques.
- **Conscienciació social** a través de **mitjans de comunicació responsables**, que visibilitzin el problema sense estigmatitzar a les víctimes.

- **Control i responsabilitat dels mitjans de comunicació:**

És essencial establir regulacions estrictes per als mitjans de comunicació en la cobertura de casos de violència sexual. Les normes han de prohibir la divulgació de detalls sensibles o la identitat de les víctimes sense el seu consentiment, i han d'incloure sancions als mitjans que violin aquestes normatives.

- Promoció d'un **periodisme ètic i responsable**, que enfoqui la seva cobertura a educar al públic sobre la violència sexual i els seus efectes, en lloc d'explotar la morbositat dels delictes.

- **Assessorament legal i protecció de les víctimes:**

S'ha d'assegurar que les víctimes tinguin accés a assessoria legal gratuïta des del primer moment, perquè puguin estar informades i protegides durant tot el procés judicial. Això també implica crear mecanismes que protegeixin la seva identitat i privacitat, evitant l'exposició pública del seu cas.

6.2.3 Conclusions generals

El treball sobre la doble violació de les víctimes de violència sexual conclou amb que la revictimització és un problema estructural que agreuja el mal original sofert per les víctimes. Les institucions judicials, els mitjans de comunicació i la societat en general perpetuen aquest fenomen degut a la falta de sensibilització i de protocols adequats. Les entrevistes i enquestes realitzades en aquest estudi confirmen que, **encara que es reconeix l'existència de la revictimització, no s'estan implementant les reformes necessàries per a evitar-la.**

És urgent que tant el sistema judicial com la societat **prenguin mesures** per a reformar els procediments i actituds que perpetuen la revictimització. A més, és crucial educar a les futures generacions sobre la importància de respectar i fer costat a les víctimes de violència sexual, així com de promoure una cultura que no toleri la culpabilització ni l'estigmatització dels qui han sofert aquests delictes.

6.3 Reflexions finals i aprenentatge

Aquest treball ha deixat en evidència una realitat alarmant: **la revictimització dels qui han sofert violència sexual és un problema que no sols persisteix, sinó que està profundament arrelat en el nostre sistema.** En comptes de rebre el suport necessari, les víctimes són enfrontades a un procés que les torna a posar en el centre de la crítica, el dubte i l'exposició pública. En els tribunals, en els mitjans de comunicació o fins i tot en el seu propi entorn, aquestes persones són sotmeses a una segona forma de violència, que amplifica el seu sofriment i reforça el seu aïllament. Aquest cercle viciós ha de ser detingut, i el canvi és urgent.

Canviar aquesta situació és possible, però requereix esforç de tots. Les institucions necessiten reformar-se, els processos judicials han de ser més sensibles i s'ha de proporcionar més suport psicològic. A més, la societat ha d'aprendre a no culpar a les víctimes i a oferir-los el suport que necessiten. També és molt important educar a les futures generacions per a prevenir la violència sexual i tractar millor a les víctimes.

Un dels aprenentatges més importants que he tret d'aquest treball és la necessitat de reconèixer i lluitar contra els prejudicis inconscients que tots tenim quan pensem en les víctimes de violència sexual. Aquesta experiència m'ha fet veure com aquests prejudicis, que sovint no notem o no qüestionem, contribueixen a fer que les víctimes pateixin encara més i que no rebin el suport que necessiten. Ara entenc que és responsabilitat de tots, tant de les institucions com de cadascú de nosaltres. Això inclou educar-me a mi mateixa i educar altres sobre la importància de ser empàtics i respectuosos amb les víctimes de violència sexual, per poder avançar cap a una societat més justa i segura per a tothom.

Tots som responsables d'ajudar a crear un entorn en el qual les víctimes se sentin segures i respectades. Espero que aquest treball ajudi al fet que més persones entenguin la gravetat de la revictimització i que això motivi a canviar la forma en què tractem a les víctimes de violència sexual.

7. Annexos

7.1 Transcripcions d'entrevistes i enquestes

- **Entrevista a psicòleg especialitzat:**

- 1. Com a psicòleg, què és per a tu la revictimització en l'àmbit de la violència sexual i com es manifesta en persones que han patit un trauma?**

Hi ha una part evident de la revictimització, que és el tractament judicial i policial del cas. Darrerament, aquest aspecte ha millorat, sobretot en l'àmbit policial, amb unitats més especialitzades que aborden aquests temes amb més sensibilitat. Tot i això, el sistema judicial encara és on sovint es tracta pitjor la víctima. La revictimització consisteix que els processos de cura poden arribar a ser processos en què la víctima reviu de manera innecessària la situació traumàtica. Això és inevitable en certa manera, ja que, primer, la víctima ha de ser creguda, i, després, pot veure's obligada a explicar repetidament els fets, cosa que pot esdevenir un nou trauma.

- 2. Sí, especialment la manera en què es tracta la víctima. En el meu estudi, he observat que un dels principals factors és la premsa, que sovint aborda aquests casos de manera inadequada.**

És cert, la premsa tendeix a culpabilitzar la víctima, a vegades directament. A més, utilitza noms, cognoms i detalls personals de manera innecessària, cosa que afegeix més dolor i angoixa a la persona afectada. Això també passa a les xarxes socials.

- 3. Quines creus que són les causes més comunes de la revictimització en casos de violència sexual?**

Hi ha moltes causes, però crec que es podria millorar amb una comprensió més clara del que experimenta una persona en aquestes situacions. Això ajudaria a evitar la frivolització. En canvi, els mitjans de comunicació tendeixen a tractar aquests casos de manera superficial. Pel que fa al tractament policial i judicial, cal treballar per ratificar que els fets són els que han succeït. Això porta a qüestionar-se quantes vegades és necessari que la víctima expliqui la seva història per ser validada, cosa que és un drama per a ella.

- 4. En relació amb el tractament policial i judicial, com creus que es podria millorar?**

S'està treballant molt en la validesa del testimoni inicial. Per exemple, en el cas de Dani Alves, la víctima va haver de suportar moments molt durs durant el judici, on l'altra part intentava desacreditar-la, com és habitual en aquests casos. No es

comprèn que, en aquestes situacions, la víctima pot estar bloquejada. No es tracta de no voler defensar-se, sinó de no poder fer-ho. És essencial que les persones que tracten aquests casos comprenguin millor la psicologia de la víctima.

5. Quines són les conseqüències psicològiques de la revictimització en una víctima?

La primera és el risc de reviu mentalment l'experiència traumàtica, no només recordar-la, sinó sentir-la com si estigués succeint de nou. Això pot fer que la persona perdi la capacitat de veure-ho com una experiència del passat, cosa que desorganitza els seus pensaments i el seu funcionament somàtic. En casos de processos judicials llargs, per molt bona que sigui la teràpia, la víctima pot recaure en símptomes més lleus.

6. Quin paper juga la família, amics o entorn proper de la víctima en el procés de cura de la revictimització?

El suport de l'entorn proper és molt potent. És com una bomba atòmica que afecta primer la víctima, però també les persones més properes. Les reaccions de l'entorn poden ser molt diverses i la resposta inicial és clau, tot i que no sempre és la més adequada. En cas que l'agressor sigui una persona coneguda, les amistats poden sentir la necessitat de posicionar-se, però la víctima no necessita que li diguin que el que explica és veritat, sinó que estiguin al seu costat. És important que se senti recolzada.

7. En la teva experiència, creus que hi ha diferències en com les institucions manegen els casos de violència sexual?

És una bona pregunta. Sovint explico que el món terapèutic i el món judicial són ben diferents. En teràpia no parlem de veritat o mentida, però en el món judicial sí, i es requereixen proves fefaents, cosa que obliga la víctima a una exposició màxima de la seva intimitat. Tant de bo es faci més investigació en aquest tema, però mentrestant és essencial un bon acompanyament i suport per a la víctima. També cal destacar que el tractament forense i sanitari ha millorat considerablement.

8. Com pot ajudar la teràpia a les persones que han estat victimitzades?

La teràpia pot ajudar a poc a poc, amb cura. És fonamental que la teràpia sigui un espai segur per a les víctimes. En teràpia, ens centrem en el benestar de la persona com a víctima, no en la veritat dels fets. Per evitar la revictimització, cal respectar el ritme de la víctima i no obligar-la a explicar coses que no vol compartir.

9. Quin paper creus que juga l'estigma social i cultural en la revictimització de les persones que denuncien haver patit violència sexual?

L'estigma social és un dels danys més difícils de gestionar. La persona pot sentir-se observada, fins i tot quan no ho està. En casos mediàtics, això és encara més complicat, perquè és impossible controlar què pensen o diuen els altres. Per això, la víctima ha d'aprendre a viure sense preocupar-se per l'opinió dels altres, però això no és gens fàcil. La teràpia pot ajudar a acceptar aquest fet, però, socialment, és fonamental sensibilitzar-nos sobre aquest tema i recordar que ningú tria viure una experiència així.

10. Quins són els senyals que indiquen que una persona està patint una revictimització durant el procés de recuperació?

Quan la persona experimenta els mateixos símptomes que tenia en els moments immediats posteriors a la situació traumàtica. Si no pot diferenciar entre el passat i el present i reviu el trauma com si fos actual, amb més ansietat i els símptomes propis d'una situació traumàtica, és senyal que està patint una recaiguda, possiblement a causa de la revictimització.

11. Creus que des de la teràpia es prepara els pacients per a aquesta possibilitat de revictimització?

Procurem fer-ho. Treballem molt per ajudar la víctima a recuperar aquesta sensació de seguretat perduda. També treballem amb l'entorn proper de la víctima, perquè ells també hi tenen un paper fonamental.

12. Podries compartir algun cas (sense revelar la identitat de la víctima) en el qual hagi vist una revictimització clara? Com ho has abordat en la teràpia?

En tots els casos que he tractat i que han passat per l'àmbit judicial, la persona ha patit un procés de revictimització. També és molt freqüent que la revictimització provengui de l'entorn proper (amics, familiars...). Quan aquesta prové d'aspectes que es poden controlar, com l'àmbit jurídic o policial, es pot treballar en teràpia per anticipar aquestes situacions. En casos mediàtics, s'afegeix l'impacte dels mitjans de comunicació, que també poden ser previsibles en certa manera.

13. Des de la teva experiència, com responen els diferents grups d'edats davant d'una revictimització?

El que tenen en comú tots els casos són els símptomes, però el tractament varia segons l'edat. En el cas dels infants, a nivell jurídic s'ha fet un esforç gran, com per exemple el model "Barnahus" implementat recentment a Catalunya, que centralitza l'atenció jurídica i terapèutica en casos d'abús sexual infantil. Amb

adolescents, el procés es complica perquè socialment sembla que han de justificar l'agressió, cosa que augmenta les possibilitats de revictimització. Amb adults passa una mica el mateix, ja que la família o l'entorn sovint poden jutjar la víctima segons el context de l'agressió.

14. Quin és el paper de l'educació i la sensibilització en la prevenció de la revictimització a la societat?

Crec que falten moltes campanyes de sensibilització sobre aquest tema. Actualment, parlar-ne sovint s'associa amb una posició política, i això desvirtua el debat. La realitat és que, a vegades, sembla que els casos de violència sexual estan molt lluny de nosaltres, però en realitat passen més sovint del que imaginem i més a prop del que pensem. Una de cada quatre dones ha viscut una situació de violència sexual.

15. Com creus que es pot millorar l'educació i la sensibilització sobre el tema?

Penso que hem de continuar amb els programes de sensibilització i prevenció i ampliar-los per abordar situacions on la llibertat de la persona es veu afectada. A més, és important desvincular aquest tema d'una ideologia concreta. Això no és una qüestió d'opinió política: és una realitat que afecta moltes persones.

16. Que tan freqüent és que les persones que han patit una revictimització es culpin a elles mateixes?

Diria que passa en el 99% dels casos. La culpa és un mecanisme de defensa molt comú i serveix per a la reparació emocional, però sovint s'activa de forma excessiva. En una situació en que la nostra intimitat ha estat violada, aquesta tendència a preguntar-nos "què hem fet nosaltres" encara és més intensa.

17. I, per acabar, quin missatge donaries a les persones que han estat víctimes de violència sexual i han patit una revictimització?

Els diria que un fet traumàtic no té per què definir-los com a persones. Viure una situació traumàtica és només un capítol de la seva vida.

● **Entrevista advocada:**

1. Per començar, podries explicar una mica sobre tu i el teu ofici?

"Em dic Noemi Granados Rodríguez soc advocada de l' Il·lustre Col·legi d'Advocats de Mataró, i fa setze anys que exerceixo com a tal. Estic especialitzada en dret penal, civil i de família, així com assistència a víctimes de violència de gènere, sexual i en l'àmbit familiar."

2. Què entenem per revictimització en els casos de violència sexual?

“També anomenat com a doble victimització o victimització secundària és un fenomen que es produeix al llarg de tot el curs del procediment judicial i fins a la seva conclusió definitiva, i que afecta de forma psicològica i emocional les víctimes ja que des que decideixen denunciar han d'afrontar una sèrie d'obstacles i desafiaments durant el procediment judicial que els impedeixen poder superar els fets, fent reviure contínuament els fets objecte de denúncia.”

3. En la seva experiència, quins són els factors més comuns que contribueixen a la revictimització de les víctimes durant els processos legals?

“Moltes vegades el tractament que es dona a les víctimes en comissària no és l'adequat, potser els agents no tenen la formació adequada o l'empatia necessària per atendre-les, o posen en dubte extrems manifestats per la víctima o si només es compta amb la versió d'aquesta com a única prova poden recomanar de vegades no denunciar fins que en recaptin més proves, fent que la víctima es pensi si denunciar o no.”

“Un cop superat això després de la denúncia han de tornar a repetir el que han denunciat davant el jutjat en interrogatoris inquisitius que poden durar hores, ser esgotadors, i en els quals no se'ls brinda suport psicològic necessari, sent que a la mínima contradicció o dubte en ocasions per els nervis del moment es pot dubtar de la veracitat del seu testimoniatge. A més al inici de les declaracions judicials se'ls adverteix que poden ser condemnades per delictes de fals testimoni sinó diuen la veritat. Això comporta més temor i inseguretat per a les víctimes.”

“En aquests interrogatoris les preguntes incisives i la pressió per proporcionar detalls íntims poden fer que la víctima se senti qüestionada o jutjada novament, exacerbant la seva angoixa, contribuint a això que l'advocat de la defensa sempre intenta qüestionar tot el que diu la víctima i sembrar dubtes en la seva versió . Moltes vegades les meves clientes surten després dels interrogatoris amb la sensació de ser elles les investigades i no les víctimes, sentint-se culpables.”

“Després han de suportar els llargs procediments judicials que poden durar anys i amb cada novetat del procediment reviu el que ha passat, amb l'angoixa d'esperar que se celebri el judici i tornar a repetir la declaració, amb precisió de detalls ja que tot s'analitza al mil·límetre i qualsevol dubte o contradicció pot ser favorable a l'investigat.”

4. Quin impacte psicològic i emocional pot tenir la revictimització en les víctimes de violència sexual?

“Un impacte total a la seva vida diària, fent-les més vulnerables al seu entorn i afectant a les seves relacions familiars i personals. A més, es qüestionen si ha valgut la pena denunciar per després haver de passar per l'angoixa de suportar un procediment judicial que pot trigar anys i anys i que no saben com acabarà, i en ocasions es senten culpables de haver denunciat i no haver-ho deixat córrer.”

5. Com es manifesta la revictimització dins del sistema judicial?

“Com he dit anteriorment les víctimes han de repetir varies vegades la versió dels fets denunciats durant el transcurs del procediment judicial, cosa que impedeix que puguin passar pàgina i hagin de reviuire el que va passar, i això els pot produir un desequilibri emocional i psicològic addicional.”

6. Quins són els majors desafiaments que enfronten les víctimes de violència sexual quan decideixen denunciar el seu cas?

“Moltes vegades les agressions es mantenen en silenci per vergonya que la família o amics puguin assabentar-se, per això és un desafiament tenir força suficient i valor com per denunciar-ho. Després en moltes ocasions les agressions es produeixen en la intimitat sense testimonis ni proves més enllà de la pròpia versió de la víctima, cosa que de vegades les descoratja de denunciar. Y també succeeix que moltes víctimes tenen por de l'agressor i de la repercussió que pugui tenir si presenten denúncia, tement per la seva integritat física o de la de persones del seu entorn.”

7. Com es pot evitar que les víctimes de violència sexual sofreixin una nova victimització durant la recerca policial o els interrogatoris en el judici?

“Es podria evitar formant adequadament els policies en atenció a víctimes de delictes sexuals, i que se'ls posés a les víctimes assistència psicològica tant a comissària, com en cadascuna de les actuacions judicials en què intervinguin.

A la pràctica és difícil en quant als interrogatoris judicials que es pugui evitar la revictimització, ja que tal com està muntat el procediment judicial les víctimes han de declarar tant en seu policial com en seu judicial, i després repetir la versió en el judici definitiu. S'hauria de canviar el procediment penal, i a més seria necessari implantar de forma obligatòria més formació tant a jutges, fiscals i advocats en assistència a víctimes i el seu degut tractament.”

8. De quina manera influeix l'actuació dels advocats de la defensa i la fiscalia en la revictimització de les persones denunciants?

“Influeix completament perquè en els interrogatoris exhaustius posen en dubte tot el que s'ha denunciat i qüestionen qualsevol possible contradicció o dubte que tingui la víctima en relació al fets denunciats.”

9. Existeixen suficients mesures dins del sistema legal actual per a protegir les víctimes de la revictimització? Si no és així, quins canvis creu que serien necessaris?

“No hi ha prou mesures dins del sistema legal actual per protegir les víctimes. S'hauria de canviar el procediment penal i seria necessari més formació específica tant de jutges com fiscals com advocats en tractament de víctimes de violència sexual, protocols específics, i implantar com a obligatori l'assistència o acompanyament psicològic a les víctimes tant en formular denúncia a comissària, com a seu judicial.”

10. Quin paper juguen els estigmes socials i la cultura de culpabilització de la víctima en el procés de revictimització?

“Un paper fonamental, la societat encara no està preparada realment per entendre les víctimes de tals delictes, moltes vegades jutgen sense informació i les fan culpables del que ha passat.”

11. Pot compartir exemples de com algunes víctimes han estat revictimitzades per institucions o persones que haurien d'estar secundant-les?

“De vegades la pròpia família o amics dubten de la veracitat de la víctima, o la fan culpable del succeït per vestir-se de certa manera, o per relacionar-se amb certes persones, o per sortir de festa,...etc.”

12. En la seva experiència, com poden les víctimes superar la por de ser revictimitzades en denunciar un delictes de violència sexual?

“Han de comptar amb suport suficient del seu entorn, tant la família com els amics més íntims per mantenir-se estables emocionalment i psicològicament, així com comptar amb l'assistència d'un bon advocat que les orienti i acompanyi a comissaria i a seu judicial.”

13. Quins protocols existeixen o haurien d'existir per a minimitzar la revictimització de les víctimes durant el procés judicial?

“Existeixen protocols judicials d'atenció a les víctimes de violència de gènere i per evitar la revictimització de les víctimes durant el procés judicial, però no en conec que hi hagi un específic a nivell estatal per a les víctimes de violència sexual. Existeixen protocols en algunes comunitats autònomes però es homogeni ni estandar.”

14. Quin rol juguen els mitjans de comunicació en la revictimització de les víctimes i com pot regular-se la seva cobertura per a protegir-les?

“Juguen un paper importantíssim, però de vegades és difícil posar el límit entre el dret a la informació i el dret a la intimitat, honor i a la pròpia imatge”

“Caldria que la cobertura mediàtica dels mitjans de comunicació canviés i s'enfoqués més en els fets i en els responsables, sense desproporcionar l'enfocament en les víctimes.”

15. Què més es pot fer des de l'àmbit jurídic per a canviar la percepció i el tractament de les víctimes de violència sexual?

“Es pot prendre més consciència del problema, donar més formació als operadors jurídics, i implementar protocols adequats, dotant de més recursos a l'administració de justícia per al seguiment i suport a les víctimes d'aquests delictes.”

16. Com pot la societat en el seu conjunt contribuir a evitar la revictimització de les víctimes de violència sexual?

“Sent una societat més tolerant, més compassiva, i empàtica amb el patiment i dolor de les víctimes.”

17. Què li diries a una víctima que ha patit un procés de revictimització?

“Que sigui forta i valenta i no se senti inferior, que no es penedeixi de denunciar i es mantingui ferma fins al final. “

● **Entrevista mosso d'esquadra:**

1. Per a començar, podria presentar-se i explicar-nos una mica sobre la seva experiència dins del cos de Mossos d'Esquadra i el seu treball en casos relacionats amb la violència sexual?

Em dic Eliana Sánchez i al llarg de la meva trajectòria laboral vaig estar treballant a la Unitat d'investigació de Premià de Mar i a la Unitat d'Investigació de Mataró i és en aquests dos destins on vaig investigar i procedir a la detenció de diverses persones que van realitzar en el seu moment actes d'exhibicionisme, abusos sexuals i agressions sexuals.

2. Com es prepara un Mosso d'Esquadra per a evitar la revictimització durant una intervenció?

Les investigacions de caire sexual les instrueixen les unitats d'Investigació, per entendre-ho d'una manera més fàcil, són els agents que van de paisà és a dir que no porten l'uniforme. Com a policia judicial tenen competència en aquests tipus de delictes. Des de l'escola de Policia et formen en un Curs especialitzat d'investigador en el qual hi ha assignatures sobre aquests delictes.

3. Quin és el protocol que segueix el cos de Mossos d'Esquadra quan es tracta d'una denúncia de violència sexual?

Primer es fa un desplaçament al lloc més adient per la víctima i a continuació, la víctima narra els fets més imprescindibles. Els GAVS (Grups d'Atenció a les Víctimes dels Mossos d'Esquadra) inicia l'atenció a la víctima des del moment del coneixement del fet. Per últim, es fa una recollida de mostres i evidències en el moment del fet, tant si la víctima denuncia com si no, ja que si els fets fossin denunciats més tard, les proves no es podrien recuperar.

4. Com manegen les entrevistes o declaracions de les víctimes per a evitar que revisquin el trauma?

És tot un repte que en una declaració la víctima la qual ha de relatar els fets succeïts no revisqui el trauma i és per aquest motiu que el GAV (Grup d'Atenció a la Víctima) un cop finalitzada la declaració comentarà i assessorarà la víctima per si necessita ajuda psicològica, en cas afirmatiu se la derivarà als serveis que hi han a Mataró adherits al Consell Comarcal del Maresme.

5. En la seva opinió, quines són les situacions més comunes en les quals les víctimes de violència sexual poden sentir-se revictimitzades?

Possiblement el dia que han d'afrontar més records traumàtics sigui el dia del judici perquè es reviu molts fets traumàtics, en cas que la víctima el dia del judici vulgui ser acompanyada per un agent de policia des del GAV se li pot realitzar aquest acompanyament en seu judicial.

6. Com es garanteix que les víctimes rebin l'atenció psicològica o metgessa adequada després de denunciar un cas de violència sexual? Tenen accés immediat a aquests recursos?

En algunes agressions sexuals és el mateix Hospital qui informa les Unitats d'Investigació que estan atenent una víctima i els agents es desplacen cap a l'Hospital, en altres ocasions les víctimes s'adrecessin a Comissaria i el nostre protocol és que primer vagin a l'Hospital (en moltes ocasions les acompanyem) i allà els i realitzen exploració ginecològica i si després si es veuen en forces poden venir a presentar la denúncia.

7. Se'ls informa regularment sobre l'estat del cas? Com se'ls manté en contacte sense fer-los sentir pressionades?

Des del GAVS (Grups d'Atenció a les Víctimes) que totes les comissaries de Mossos d'Esquadra disposen, se'ls i realitza un seguiment personal a totes les víctimes de violència sexual, violència de gènere i domèstica, matrimonis forçats i altres fets traumàtics, ja sigui amb contacte telefònic, desplaçament al domicili de la víctima i resolent tots els dubtes que tinguin al llarg del procés judicial.

8. Com percep la confiança de les víctimes cap als Mossos d'Esquadra i el sistema judicial quan denuncien un delict de violència sexual?

La confiança es percep quan tot el sistema ha funcionat bé tant la xarxa policial com la dels serveis assistencials (per exemple el servei d'ajuda psicològica) i en casos d'autors coneguts el Jutge pot decretar una Ordre d'Allunyament al presumpte autor, per exemple no podent apropar-se a 200 o 500 metres de la víctima.

- **Entrevista a víctima de violència sexual:**

1. Et sents còmode parlar de la teva experiència en termes generals, sense entrar en els detalls específics del succeït?

Sí, actualment sí que em sento còmoda parlant del tema sense cap mena de problema.

2. Com va ser la teva experiència en buscar suport o denunciar l'ocorregut?

“Jo el mateix dia, quan vaig llevar-me vaig explicar el que m'havia passat a la meva germana, a la meva tieta i a la dona del meu pare. Ràpidament, vam explicar la situació conjuntament als meus pares i vam anar a l'hospital. Quan vaig anar a fer-me el reconeixement a l'hospital, em vaig sentir una mica pressionada, ja que si volia que m'examinessin bé havia de posar denuncia si o si hi va ser tot molt ràpid i no vaig tenir temps de pensar amb calma si volia denunciar o no.”

3. En algun moment et vas sentir jutjada, culpabilitzada o incompresa per part dels professionals o institucions que haurien d'haver-te protegit?

“Em vaig sentir jutjada a l'hora de posar la denúncia pel mosso que em va atendre. Em va estar tota l'estona fent la pregunta de si estava segura de denunciar i em deia que si estava segura de si era veritat o m'ho estava inventant tot.”

- 4. Recordes si va haver-hi algun moment en el qual vas sentir que et demanaven reviure l'experiència de manera innecessària? Per exemple, en haver de contar la teva història múltiples vegades.**

“Sí, vaig haver d'explicar la meva situació al box de l'hospital, al metge forense que va venir a l'hospital, als mossos que van venir a l'hospital, al mosso quan vaig anar a passar la denúncia a comissaria, a la meva advocada, al dia de la meva declaració i al psicòleg.”

- 5. Com descriuries el tracte que vas rebre durant els procediments legals o metges? Et vas sentir acompanyada o desprotegida?**

“La veritat que em vaig sentir bastant acompanyada per la meva família i la meva advocada.”

- 6. Consideres que les persones involucrades en el teu cas, ja siguin policies, metges o advocats, estaven degudament capacitats per a tractar casos de violència sexual?**

“No. En el cas de la meva advocada sí, ja que està especialitzada en aquests casos, per tema de policies i metges no. Els Metges que em van atendre eren personal normal de l'hospital de Mataró i a l'hora de l'exploració hi van venir fins i tot persones de pràctiques per mirar. I en el cas del mosso que em va atendre en el moment que vaig anar a posar la denúncia, no era un mosso especialitzat en aquests casos, ell es dedicava a una a altra secció però com aquell dia estava de guàrdia me'l van posar a ell.”

- 7. Quins canvis creus que serien necessaris en el sistema per a evitar que altres persones tinguin experiències similars de revictimització?**

“Primerament, penso que hi hauria d'haver més personal especialitzat en el tema de violació o abusos sexuals. També, penso que hi haurien de brindar més seguretat a les víctimes en el procés d'espera del judici. Passar lleis més especialitzades en aquests casos i donar a la víctima totes les comoditats o ajudes a l'hora del procés judicial.”

- 8. Vas rebre algun tipus de suport emocional o psicològic durant o després dels procediments? Com valores aquesta experiència?**

“Sí, a la que vaig saber el que realment m'havia passat i vaig ser conscient vaig buscar ajuda psicològica. Crec que vaig anar a la primera visita un més després del succeït, i uns mesos més tard vaig començar a anar a la psiquiatria.”

- 9. Com et vas sentir en compartir la teva història en els diferents moments del procés (a l'hospital, amb la policia, en la cort, etc.)? En algun lloc et vas sentir més segura o còmoda?**

“La veritat és que explicar una història com aquesta no és de bon gust. He de dir que a l'hospital i a la policia em va costar bastant, ja que al no enrecordar-me de res, ser una situació tan desagradable i tenint por va fer que hagues sigut bastant incòmode explicar el tema. A l'hora d'explicar-lo al jutge em va ser intimidant, ja que hi havia la càmera amb la que graven la teva declaració, però tenir a la meva advocada allà em va servir moltíssim per mantenir la calma.”

- 10. Com ha estat la teva relació amb la justícia des de l'incident? Sents que el sistema t'ha ofert algun tipus de reparació o t'ha fet sentir novament vulnerada?**

“La meva relació amb la justícia actualment és rebre notícies de la meva advocada quan surt alguna cosa nova. Ja fa tres anys del succeït i encara no ha sigut el judici. La veritat és que la justícia en aquests casos és molt lenta i fa que aquesta agonia s'allargui i mai aconseguixis "passar pàgina" Penso que m'ha fet sentir vulnerada, ja que en ser un procés tan lent, fa que aquest patiment s'allargui i estigui sempre pendent de quan em trucaran o quan n'hi haurà notícies noves.”

- 11. Quin missatge li donaries a una persona que ha estat víctima d'una situació traumàtica com la teva?**

“Doncs primer, dir-li que no es culpa seva, que la justícia és lenta però s'encarregarà que hi hagi conseqüències. Que és molt valenta i sobretot que busqui ajuda psicològica immediata.”

7.2 Dades addicionals

Durant el procés de conscienciació social del fenomen de la Doble violació vaig crear i fer servir diferents recursos visuals.

- Enquesta “Doble violació”:

[Link directe](#)

- Presentació de suport:

 Presentació revictimització 4rt ESO

- Valoració del taller:

[Link directe](#)

- **Poster informatiu:**

REVICTIMITZACIÓ
LA DOBLE VIOLACIÓ DE LES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA SEXUAL

La doble violació (revictimització o victimització secundària), és un procés en el qual una persona que ha estat víctima d'una violència sexual és novament danyada, no pel agressor, sinó per l'entorn que hauria de protegir-la o brindar-li suport.

Aquest tipus de mal pot ocórrer a través d'actituds, procediments o respostes inadequades per part de les institucions, el sistema judicial, la policia, professionals de la salut o fins i tot familiars i amics

QUÈ PODEM FER NOSALTRES?

CULPABILITZAR A LA VÍCTIMA Evitar preguntes o comentaris que insinuin que la víctima va ser responsable, com "Per què no et vas defensar?", "Què feies sol/a?"	ESCOLTAR SENSE JUTJAR Ofereix un espai segur i respectuós on la víctima pugui parlar si ho desitja, sense por de ser criticada o jutjada.
MINIMITZAR EL TRAUMA No subestimar el patiment de la víctima. Comentaris com: "Ja ha passat molt de temps" invaliden el trauma.	VALIDAR LES SEVES EMOCIONS Reconèixer l'impacte emocional del trauma i dir coses com "El que sents és vàlid" ajuda al fet que la persona se senti compresa.
FORÇAR A PARLAR DEL TEMA Pressionar a la víctima perquè compti detalls pot augmentar el seu malestar i revictimització.	RESPECTAR EL TEMPS I L'ESPAI Deixar que la víctima decideixi quan i com parlar sobre el que li va passar, i respectar els seus temps de recuperació.
NO RESPECTAR ELS LÍMITS PERSONALS Ignorar les necessitats de la víctima, insistir en una abraçada o contacte físic, pot fer que revisqui l'experiència traumàtica.	OFERIR SUPORT SENSE PRESSIÓ Acompanyar a la persona en el seu procés de sanació oferint-li ajuda (recursos terapèutics) sense imposar decisions o exigències.

Daniela López Barberán

- **Creació d'una web:**

[Link directe](#)

7.3 Diccionari de paraules específiques:

- **Revictimització:** És quan una persona que ha sofert violència sexual torna a sofrir, aquesta vegada per com la tracten les institucions, la societat o els mitjans de comunicació.
- **Violència sexual:** Qualsevol acte sexual sense consentiment que afecta la llibertat de la persona que ho sofreix.
- **Estigmatització:** És quan la societat jutja o culpa a la víctima, fent-la sentir malament o responsable del que li va passar.
- **Trauma:** Mal emocional i psicològic que afecta a algú després de viure una cosa molt negativa, com una agressió sexual.
- **Institucions:** Són les organitzacions (com la policia, la justícia o els hospitals) que haurien de protegir les víctimes, encara que a vegades, sense voler, empitjoren la seva situació.
- **Culpabilització:** És quan es fa sentir a la víctima que va ser responsable de l'agressió, com si ella tingués la culpa.
- **Resiliència:** La capacitat de la víctima per a tirar endavant, recuperar-se i adaptar-se després de l'experiència traumàtica.
- **Empatia:** La capacitat de posar-se en el lloc de la víctima, entendre el seu dolor i donar-li suport de veritat.
- **Sensacionalisme:** Forma en què els mitjans de comunicació mostren el cas d'una víctima exagerant detalls per a cridar l'atenció, sense cuidar el seu benestar.
- **Justícia:** És el dret que té la víctima a ser protegida i secundada per les institucions, i al fet que l'agressor rebi un càstig adequat sense que la víctima sigui revictimitzada en el procés.

8. Referències

- AGOSTO 2022. (2022, August 2). Repositorio - Consejo de Comunicación. Retrieved October 6, 2024, from https://repositorio.consejodecomunicacion.gob.ec/bitstream/CONSEJO_REP/3581/1/Manual-para-evitar-la-Revictimizacion-a-traves-de-los-medios-de-comunicacion.pdf
- Agüero, J. (2023, January 4). ¿Se han solucionado los problemas de credibilidad de la víctima de agresión sexual? *El Confidencial*. https://blogs.elconfidencial.com/juridico/tribuna/2023-01-04/se-han-solucionado-los-problemas-de-credibilidad-de-la-victima-de-agresion-sexual_3551862/
- Alemaný, P. (2024, February 23). Consentimiento, credibilidad y revictimización: radiografía comentada de la sentencia contra Dani Alves en 11 extractos clave. *EL PAÍS*. <https://elpais.com/sociedad/2024-02-24/11-extractos-clave-de-la-sentencia-contr-a-dani-alves-no-hace-falta-la-heroica-oposicion-de-la-victima-ni-bailar-da-cart-a-blanca.html>
- Añó, A., Ferré, C., Ballester, M., & Corbinos, J. (2021). *La cobertura dels abusos sexuals a la premsa en l'era MeToo: els casos Polanski, Weinstein i P. Domingo*. Barcelona, Espanya. Retrieved 4 12, 2024, from <file:///C:/Users/DanielaLopezBarberan/Downloads/exemple%20tdr.pdf>
- ANUE | Més enllà del veredict: L'impacte de la revictimització encasos judicials de violència sexual a Espanya. (2024, April 23). Associació per a les Nacions Unides a Espanya. Retrieved October 28, 2024, from <https://anue.org/2024/04/23/mes-enlla-del-veredict-e-l-impacte-de-la-revictimitzacio-encasos-judicials-de-violencia-sexual-a-espanya/>
- Bompadre, F. (n.d.). *EDWIN SUTHERLAND Y EL DELITO DE CUELLO BLANCO*. <https://www.derechoareplica.org/secciones/criminologia/807-edwin-sutherland-y-el-delito-de-cuello>
- Bravo, D., Martínez, P., Vizuete, C., Mier, A., & Espinosa, F. (2022, Agosto). *MANUAL PARA EVITAR LA REVICTIMIZACIÓN A TRAVÉS DE LOS MEDIOS DE COMUNICACIÓN*. MANUAL PARA EVITAR LA REVICTIMIZACIÓN A TRAVÉS DE LOS MEDIOS DE COMUNICACIÓN. Retrieved 10 6, 2024, from <file:///C:/Users/DanielaLopezBarberan/Downloads/Manual-para-evitar-la-Revictimizacion-a-traves-de-los-medios-de-comunicacion.pdf>
- Cecchini, D. (2022, November 12). El misterio de Alcásser: el secuestro, violación, tortura y muerte de tres niñas y un asesino que se esfumó. *Infobae*.

<https://www.infobae.com/historias/2022/11/13/el-misterio-de-alcasser-el-secuestro-violacion-tortura-y-muerte-de-tres-ninas-y-un-asesino-que-se-esfumo/>

Cecchini, D. (2022, November 12). El misterio de Alcásser: el secuestro, violación, tortura y muerte de tres niñas y un asesino que se esfumó. *Infobae*.

<https://www.infobae.com/historias/2022/11/13/el-misterio-de-alcasser-el-secuestro-violacion-tortura-y-muerte-de-tres-ninas-y-un-asesino-que-se-esfumo/>

¿Cómo se da la revictimización y cómo evitarla? (2022, December 7). Yo digo no más. Retrieved September 4, 2024, from

<https://yodigonomas.com/blog/como-se-da-la-revictimizacion-y-como-evitarla/>

Delitos sexuales en el Código Penal : tipos y penas. (2023, November 24). Alejandro Seoane Pedreira. Retrieved October 28, 2024, from

<https://seoanepedreira.com/delitos-sexuales-en-el-codigo-penal/>

Domínguez, T., Casero, H., Aleixandre, J., Bustamante, F., & Folch, R. (2020, November 13). Especial Caso Alcásser | Todo por la audiencia: así se informó en televisión y prensa. *Levante-EMV*.

<https://www.levante-emv.com/sucesos/2020/11/13/caso-alcasser-especial-lagrimas-directo-23031097.html>

Echeburúa, E. (2006). *Secuelas emocionales en víctimas de abuso sexual en la infancia*.

https://scielo.isciii.es/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1135-76062006000100006

Echeburua, E., de Corral, P., & Sarasua, B. (n.d.). *El impacto psicológico en las víctimas de violación*. El impacto psicológico en las víctimas de violación. Retrieved 7 4, 2024, from

<file:///C:/Users/DanielaLopezBarberan/Downloads/08%20-%20Impacto%20psicologico.pdf>

El 90% dels menors víctimes d'abusos sexuals no ho explica fins que és adult. (2023, November 19). 3Cat. Retrieved October 28, 2024, from

<https://www.ccma.cat/324/el-90-dels-menors-victimes-dabusos-sexuals-no-ho-explica-fins-que-es-adult/noticia/3261612/>

El grupo de Castelldefels encarcelado actuaba como 'La Manada': 'A la chavala la hemos destrozado'. (2022, December 22). *El Periódico*.

<https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20221222/manada-castelldefels-violacion-agresion-sexual-grupo-80298984>

epdata. (2024). *Las denuncias y delitos por agresión y abuso sexuales, en datos y gráficos*. Las denuncias y delitos por agresión y abuso sexuales, en datos y

- gráficos. Retrieved 2024, from <https://www.epdata.es/datos/denuncias-delitos-agresion-abuso-sexual-datos-graficos/251>
- España - Número de violaciones denunciadas en España. (2024). EpData. Retrieved October 28, 2024, from <https://www.epdata.es/espana-cometido-agresiones-sexuales-ultimo-trimestre/f7680663-c9b9-4f5d-a4f7-677e5fc62d51/espana/106>
- Gallardo, M. (2023, May 30). Revelaron los detalles más crudos de la declaración de la mujer que denunció a Dani Alves por abuso. *Infobae*. <https://www.infobae.com/deportes/2023/05/30/se-conocio-la-declaracion-en-detalle-de-la-mujer-que-denuncio-a-dani-alves-por-violacion-tuve-mucho-miedo/>
- Garavito, Y. L. (2024, July 2). *Cobertura de la violencia de género: ¿informar o sensacionalizar?* - Todo Comunica. Blogs Institucionals UOC. Retrieved October 6, 2024, from <https://blogs.uoc.edu/comunicacio/es/cobertura-de-la-violencia-de-genero-informar-o-sensacionalizar/>
- García, L. (2021, September 20). *¿Qué tipos de violencia sexual hay?* | PortalCLÍNICA. Hospital Clínic Barcelona. Retrieved July 2, 2024, from <https://www.clinicbarcelona.org/asistencia/enfermedades/violencia-sexual/que-tipos-de-violencia-sexual-hay>
- Garrido, V. (n.d.). *Psicología de la violación*. Psicología de la violación. Retrieved 7 4, 2024, from <file:///C:/Users/DanielaLopezBarberan/Downloads/Dialnet-PsicologiaDeLaViolacion-66041.pdf>
- Garzón, J., Castañeda, A., & Romero, É. (n.d.). *Revictimización y negligencia, una historia de abuso que no termina*. Utadeo. Retrieved October 28, 2024, from <https://www.utadeo.edu.co/es/articulo/crossmedialab/277626/revictimizacion-y-negligencia-una-historia-de-abuso-que-no-termina>
- González, A. (n.d.). *Delitos contra la Libertad Sexual en España: ¿Cuáles son?* ▷ 2024. Conceptos Jurídicos. Retrieved October 28, 2024, from <https://www.conceptosjuridicos.com/delitos-contr-la-libertad-sexual/>
- González Marcos, D. (2024, 1 6). *De tú a tú: Caso Alcasser (Fragmento 1993)* Antena 3. Youtube. Retrieved 9 15, 2024, from <https://www.youtube.com/watch?v=6XhEw7VkSuM>

- Granero, C. (2024, October 3). *Conchi Granero narra cómo la cuestionaron tras sufrir una violación: "Si a una chica le pasa, le diría que no denuncie"*. Telecinco. Retrieved October 8, 2024, from https://www.telecinco.es/noticias/sociedad/20241003/conchi-granero-violacion-victima-denunciar_18_013624982.html
- Guzmán, L. (2024, May 18). 21 años del asesinato de Sandra Palo, un crimen que conmocionó a España. *Estrella Digital*. <https://www.estrelladigital.es/sociedad/20240518/21-anos-asesinato-sandra-palo-crimen-conmociono-espana/>
- J. L., & Fernández, M. E. (2015). *Myths and legends: The reality of rape offences reported to a UK police force*. *Revistas del colegio oficial de la psicología de Madrid*. Retrieved August 9, 2024, from <https://journals.copmadrid.org/ejpalc/art/j.ejpal.2015.04.001>
- Lacerda, A. (2024, January 25). Primeras palabras de la madre de Dani Alves tras publicar la identidad de la víctima. *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/gente/20240125/9505574/primeras-palabras-madre-dani-alves-publicar-identidad-victima-mmn.html>
- Las claves del vídeo de 96 segundos grabado por 'La Manada'. (2019, June 21). *LaSexta*. https://www.lasexta.com/programas/equipo-investigacion/noticias/las-claves-del-video-de-96-segundos-grabado-por-la-manada-video_201906215d0d00770cf29d401f1803c4.html
- Los Delitos Contra la Libertad Sexual • Gerson Vidal*. (2023, May 31). Gerson Vidal. Retrieved July 4, 2024, from <https://www.gersonvidal.com/blog/delitos-sexuales/>
- Los delitos sexuales crecen en España casi un 12% con un incremento de las agresiones en grupo. (2023, December 15). *EL PAÍS*. <https://elpais.com/sociedad/2023-12-15/los-delitos-sexuales-crecen-por-octavo-ano-consecutivo.html>
- Mena, G. (2024, September 19). Gisèle Pelicot o el caso de 'La Manada', ejemplos de cómo los jueces revictimizan a las mujeres que denuncian abusos. *LaSexta*. https://www.lasexta.com/programas/lasexta-clave/gisele-pelicot-caso-manada-ejemplos-como-jueces-revictimizan-mujeres-que-denuncian-abusos_2024091966ec79be3c87870001e55cd2.html
- Muñoz, T. (2021, April 6). El duro interrogatorio del fiscal a la víctima de 'la Manada' de Sabadell: “¿Está segura de eso? *La Vanguardia*.

<https://www.lavanguardia.com/vida/20210406/6631640/juicio-manada-sabadell-fiscal-revictimizacion.html>

NAVARRA, S. (2017, December 5). La víctima de la Manada relata en el juicio cómo fue la violación. *El Periódico*.

<https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20171205/victima-manada-relata-juicio-violacion-6475002>

¿Qué es la revictimización y como evitarla? (2024, July 22). InfoDigna. Retrieved October 28, 2024, from

<https://www.infodigna.org/es/articles/4406339074199>

Revelaron los detalles más crudos de la declaración de la mujer que denunció a Dani Alves por abuso. (2023, May 30). *Infobae*.

<https://www.infobae.com/deportes/2023/05/30/se-conocio-la-declaracion-en-detalle-de-la-mujer-que-denuncio-a-dani-alves-por-violacion-tuve-mucho-miedo/>

revictimització - *Diccionari de la mediació*. (n.d.). Terminologia jurídica. Retrieved July 1, 2024, from

<https://www.terminologiajuridica.cat/ca/diccionaris-portal/301/fitxa/NDU2NTEwNA%3D%3D>

revictimització - *Diccionari de serveis socials | TERMCAT*. (n.d.). Termcat. Retrieved July 1, 2024, from

<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/118/fitxa/ODM1Nzk5>

Revictimización: Qué es y cómo afecta a las víctimas de violencia de género que sufren acoso sexual | Mayra Couto | Andrés Wiese | Género | *La República*. (2020, June 11). LaRepublica.pe. Retrieved October 6, 2024, from

<https://larepublica.pe/genero/2020/06/10/revictimizacion-que-es-y-como-afecta-a-las-victimas-de-violencia-de-genero-que-sufren-acoso-sexual-atmp>

Revictimización: ¿Qué es y cuáles son sus consecuencias? (2024, January 16). Adipa. Retrieved October 28, 2024, from

<https://adipa.cl/noticias/revictimizacion-que-es-y-cuales-son-sus-consecuencias/>

Sacín, L. (2022, December 7). "¿De qué hablamos si hablamos de revictimización?" *Cuando la violencia se multiplica por televisión, radio e internet* - Revista Memoria PUCP. idehpucp. Retrieved October 28, 2024, from

https://idehpucp.pucp.edu.pe/revista-memoria/articulo/de-que-hablamos-si-hablamos-de-revictimizacioncuando-la-violencia-se-multiplica-por-television-radio-e-internet/#_ftn1

Seoane, A. (2023, November 24). *Delitos sexuales en el Código Penal : tipos y penas*.

Alejandro Seoane Pedreira. Retrieved July 4, 2024, from

<https://seoanepedreira.com/delitos-sexuales-en-el-codigo-penal/>

Silva, C. (2024, February 22). Desde la violación hasta la condena: cronología del caso Dani Alves. *BioBioChile*.

<https://www.biobiochile.cl/noticias/servicios/explicado/2024/02/22/desde-la-violacion-hasta-la-condena-cronologia-del-caso-dani-alves.shtml>

Vidal Rodríguez, G. (2024, October 9). *Los Delitos Contra la Libertad Sexual • Gerson Vidal*. Gerson Vidal Rodríguez. Retrieved October 28, 2024, from

<https://www.gersonvidal.com/blog/delitos-sexuales/>

